

VE pedagogisch Beleidsplan

Peutergroepen De Vlinderboom

de vlinderboom

kinderopvang met kwaliteit, ritme en geborgenheid

De Vlinderboom op School

December 2025

Inhoud

Voorwoord	5
Inleiding en missie	6
1. Pedagogische visie	7
1.1 Algemene uitgangspunten	7
1.2 Ontwikkelingsfasen van het kind.....	8
1.3 Pijlers van de antroposofische pedagogiek	9
1.4 Pedagogische basisdoelen.....	11
2. VE, de antroposofische pedagogiek en Speelplezier	13
2.1.1 VE-methode ‘Speelplezier’	13
2.1.2 VE-methodiek en antroposofie	14
2.1.3 In te zetten beroepskrachten Voorschoolse Educatie	14
2.1.4 Uren voor VE-peuters.....	14
2.2 VE-doelen en Speelplezier.....	15
2.2.1 Ritme en regelmaat	15
2.2.2 Thematische benadering.....	15
2.2.3 Taalontwikkeling: woordenschatdidactiek.....	15
2.2.4 Taalontwikkeling en taalgebruik	16
2.2.5 De waarde van beelden.....	16
2.2.6 Manipuleren, ontdekken en benoemen, construeren (tijdens het vrije spel).....	17
2.2.7 Vrij spel.....	17
2.2.8 Nabootsing	17
2.2.9 De zintuigen.....	18
2.3 De opzet van de Speel-Sfeer-Leerthema’s in Speelplezier.....	18
2.4 De ontwikkelingsmotieven (leerdoelen)	19
2.4.1 Planmatig begeleiden.....	20
2.5 De dagelijkse activiteiten in de grote groep.....	20
2.5.1. Het ochtendspel	20
2.5.2. Het bewegingsspel	21
2.6 Dagelijkse begeleide activiteiten in de kleine groep.....	21
2.6.1 Begeleide activiteiten.....	21
2.6.2 De nabootstafel	21
2.7 De speelhoeken	22
2.8. Ouderbetrokkenheid	24
2.8.1 Contact maken met de ouder.....	24

2.8.2 Intakegesprek	24
2.8.3 Wenbeleid	25
2.8.4 Aanbod van ouderbetrokkenheid	25
2.9 Zorgstructuur binnen de VE	26
2.9.2 Ouderbetrokkenheid bij doelgroepkinderen	26
2.10 Het Kind volgsysteem	26
2.10.1 Observatie en ontwikkelingsresultaten.....	27
2.10.2 Oudergesprekken	27
2.10.3 Kindbespreking.....	28
2.10.4 Mentorkinderen	28
2.11 Doorgaande leerlijn naar het basisonderwijs en de BSO	28
2.11.1 Afwijkend gedrag kinderen	29
2.11.2 Vermoeden kindermishandeling	29
2.12 Samenwerking met andere organisaties.....	29
2.12.1 Signaleren en doorverwijzen.....	29
2.13 Opleiding en training.....	30
2.13.1 HBO'er in de voorschool en VE-coördinator	31
2.12.2 Evaluatie	31
2.13 Werken aan inclusiviteit en diversiteit.....	32
2.14 Voeding.....	33
3.Risicovol spelen binnen de antroposofische visie.....	35
3.1 Visie op Begeleiding bij risicovol spelen.....	35
3.2 Communicatie naar ouders	36
3.3 Categorieën van risicovol spelen op de locaties	36
3.4 Handvatten voor interventie.....	37
4.Medewerkers	39
4.1 Algemeen.....	39
4.2 Opleidingseisen	39
4.3 Vaste gezichten en vaste dagencombinaties	39
4.4 Inval	39
4.5 Taken van de Pedagogisch professionals	40
4.6 Werkbegeleiding	40
4.7 Pedagogisch coach en de beleidsmedewerker	41
4.8 Stagiaires en BBL'ers	42
4.9 Opleidingsplan.....	43
5. Ouders	44

5.1 Betrokken ouders	44
5.2 Aanmelding- en plaatsingsprocedure.....	44
5.3 Betaling.....	45
5.4 Wijzigingen en opzeggen.....	46
5.5 Oudercommissie.....	46
5.6 Praktische informatie voor ouders.....	47
5.7 Zakelijke informatie.....	48
6.Organisatie	50
6.1 Rechtsvorm.....	50
6.2 organisatiestructuur	50
6.3 Locatie	50
6.4 Kwaliteitseisen en gebruiksvergunning.....	50
6.5 Bereikbaarheid Vlinderboom	51
Bijlagen:	52
Bijlage 1 Literatuurlijst.....	52
Bijlage 2 Antroposofisch pedagogische wet.....	54
Bijlage 3 Zintuigontwikkeling.....	55

Pedagogisch beleidsplan Voorschoolse Educatie peutergroepen op de Vlinderboom

Voorwoord

Binnen de kinderopvang van de Vlinderboom werken we op basis van de antroposofische pedagogiek. In deze pedagogiek staan centraal: een huiselijke sfeer, rust, ritme en regelmaat, zintuigontwikkeling, nabootsing, eerbied en respect voor mens en omgeving en het ritme van de seizoenen (de jaarfeesten). Wij werken met natuurlijke materialen en stimuleren de kinderen zoveel mogelijk in de ontwikkeling van het creatieve vrije spel.

Het pedagogische beleidsplan, heeft voor ons een dynamisch karakter en vraagt in het werken met kinderen om continue bewustwording op kwaliteit, professionaliteit en visie. Daarom willen wij door middel van dit beleidsplan voor ouders, collega's, de GGD, stagiaires, en andere geïnteresseerden een zo duidelijk mogelijk beeld geven van de pedagogische grondsteen van de Vlinderboom. Hopelijk zal het ook aanleiding geven tot wederzijdse interactie met elkaar zodat wij onze werkwijze kunnen evalueren en zo nodig kunnen bijstellen.

De Vlinderboom op school verzorgt peutergroepen op de Vrije scholen in: Alkmaar, Oudorp, Haarlem, Zaandam en Amsterdam-West. Vanaf het najaar 2025 zijn alle peutergroepen VE gecertificeerd. Daarnaast worden op al deze scholen ook buitenschoolse opvang aangeboden.

De peutergroepen zijn een veilige, gezonde plek waar op professionele manier de peutergroep georganiseerd worden. Peuters vanaf ca. twee en een half tot vier jaar kunnen zich vrij ontwikkelen binnen de setting van de peutergroep. Voor ons is elk kind uniek, met een eigen karakter en een natuurlijke drang om zich te ontwikkelen. Om deze ontwikkeling te stimuleren, bieden wij een omgeving die plezierig, veilig, herkenbaar en uitdagend is.

De Pedagogisch professionals zorgen voor een positieve begeleiding, rust en regels, staan stil bij de ontwikkeling van de kinderen en leren ze respect te laten krijgen voor elkaar en hun omgeving. Wij wijzen kinderen de richting naar een menswaardige toekomst voor henzelf en voor de wereld waarin zij leven.

Wij leren ze delen, recht doen aan elkaar, verdraagzaam te zijn naar elkaar, samen feest te vieren en verdriet te delen.

De ouders vertrouwen hun kinderen toe aan de zorg van onze Pedagogisch professionals. Wij streven naar een open en actief contact met de ouders.

De Vlinderboom

Inleiding en missie

Voor u ligt het beleidsplan van de peutergroepen van de Vlinderboom. In dit document beogen wij onder woorden te brengen vanuit welke gezichtspunten en hoe de Vlinderboom werkt. Het beleidsplan, heeft voor ons een dynamisch karakter en vraagt in het werken met kinderen om continue bewustwording op kwaliteit, professionaliteit en visie. Daarom willen wij door middel van dit beleidsplan voor ouders, collega's, stagiaires, en andere geïnteresseerden een zo duidelijk mogelijk beeld geven van de pedagogische grondsteen van de Vlinderboom. Hopelijk zal het ook aanleiding geven tot wederzijdse interactie met elkaar zodat wij onze werkwijze kunnen evalueren en zo nodig kunnen bijstellen. In de hierop volgende hoofdstukken zullen de kernpunten van de antroposofische visie op een beknopte manier beschreven worden.

De Vlinderboom staat voor een kwalitatieve peutergroep. Hierbij gaat het zowel om de professionele kwalificatie van de Pedagogisch professionals, die veel ervaring hebben en zich laten inspireren door de antroposofische pedagogiek, maar ook om de kwaliteit van de omgeving en leven, kwaliteit in de interacties en relaties met de kinderen.

Wij zien ieder kind als een unieke persoon en voelen ons verantwoordelijk en betrokken bij de ontwikkeling van ieder kind. Een kind heeft een natuurlijke behoefte aan **ritme**. Niet alleen wat betreft slapen, waken, spelen en eten maar ook in het herhalen van beweging en klank. Door veelvuldige ritmische herhalingen oefent het kind en ontwikkelt het vaardigheden en vermogens. Bij de Vlinderboom zorgen wij voor rust en een vast dagritme, waardoor de ochtend zich voor het kind op een vertrouwde manier voltrekt. Buitenspelen is een vast onderdeel van de ochtend, of het nou regent, de zon schijnt of sneeuwt. Alles herhaalt zich in een vast ritme; het dagelijkse ritme in de groep maar ook de seizoenen in de tuin en de jaarfeesten. Dit scheidt herkenning en daardoor vertrouwen en plezier. Ieder kind heeft **geborgenheid** nodig. De Vlinderboom wil kinderen die geborgenheid geven. Er is een veilige huiselijke sfeer, de aandacht en liefde van de Pedagogisch professionals zorgen dat een kind gezien kan worden. Vanuit de geborgenheid en veiligheid kan het jonge kind de wereld gaan ontdekken. Bij de Vlinderboom hechten we waarde aan alles wat echt is. Daarom gebruiken wij natuurlijke materialen, hebben wij houten speelgoed en ook de aandacht voor de contacten met de ouders leiden ertoe dat de kinderen gedijen en zich harmonieus kunnen ontwikkelen.

In dit pedagogische beleidsplan kunt u de pedagogische visie en belangrijkste uitgangspunten lezen die bij de Vlinderboom gehanteerd zullen worden. Het is de bedoeling dat dit plan houvast biedt aan zowel het gehele team als ook ouders, nieuw personeel en andere betrokkenen. Beleid is dynamisch en daarmee niet vaststaand en definitief. Wij hopen dan ook dat dit plan een vruchtbare bodem is voor verdere gesprekken en discussies. Op basis van de komende ervaringen zal het beleidsplan jaarlijks geëvalueerd en zo nodig verfijnd en bijgesteld worden omdat de praktijk anders kan zijn en niet volledig aan

*„Das Kind in Ehrfurcht empfangen,
in Liebe erziehen
und in Freiheit entlassen.“*

Vrij vertaalt:

*“Het kind in eerbied ontvangen
In liefde omhullen
En in vrijheid laten gaan.”*

dit plan zal voldoen. Dit sluit aan bij het dynamisch karakter dat wenselijk is voor de menselijke ontwikkeling zodat zowel kinderen als ook medewerkers volop tot bloei kunnen komen en ieder zijn eigen talenten kan blijven ontwikkelen.

1. Pedagogische visie

1.1 Algemene uitgangspunten

Leder kind is een unieke persoonlijkheid dat zijn eigen unieke levensweg zal gaan en op die manier iets zinvols zal bijdragen aan de wereld. Daarom is *het kind het uitgangspunt* van onze pedagogische ideeën en zullen wij een opvoedingscontext creëren waarin de authentieke eigenheid van elk kind tot zijn recht kan komen. Hiervoor is het van belang dat wij als opvoeder een omgeving scheppen waarin het de ontwikkeling van het kind op een harmonische wijze ruimte geboden wordt. We bieden een omgeving waarin het kind zichzelf mag zijn en zijn eigen unieke vaardigheden en tekortkomingen ontdekken en/of ontwikkelen. Wij begeleiden de kinderen in het vormen van een *gezond wilsvermogen*, opdat hij later, als volwassene, het doorzettingsvermogen bezit om ook daadwerkelijk dat wat hij zich tot doel gesteld heeft, uit te voeren. Door heel bewust de *zintuiglijke* omgeving van het kind vorm te geven, door het te omringen met mooie, goede en waarachtige dingen, kan het kind een basisvertrouwen ontwikkelen dat de grondslag vormt voor een *positieve levenshouding*. Plezier in het leven maakt het makkelijker open te staan voor anderen, en geeft je de kracht en de inventiviteit om creatief om te gaan met problemen. Je kunt je alleen ontwikkelen tot een harmonisch mens als je in relatie staat tot andere mensen. De groep geeft de kinderen de gelegenheid samen te zijn met kinderen van gelijk niveau en/of leeftijd, en zich op sociaal en emotioneel gebied te ontwikkelen.

Wij bieden de kinderen van 2 tot 4 jaar, als aanvulling op de gezinssituatie, een geborgen omgeving, waarin zij zich harmonieus kunnen ontwikkelen tot mensen die hun eigen unieke bijdrage aan deze wereld kunnen en willen geven.

1.1.1 De Antroposofische visie van de Vlinderboom

De antroposofie komt voort uit de ideeën van Rudolf Steiner. (1861- 1925) Rudolf Steiner studeerde af als filosoof. Antropos betekent in het Grieks “Mens” en Sofia betekent “wijsheid”.

De antroposofie is een manier van het benaderen van de wereld en (de identiteit) van de mens. In de antroposofie gaat het erom dat het lichaam, de ziel en de geest één geheel worden. Het menselijk lichaam is verbonden met de aarde. De geest is verbonden met de wijsheid. De ziel verbindt deze twee met elkaar.

De antroposofie gaat er van uit dat opvoeden het begeleiden van het mens zijn is. Het mogen ‘worden wie je bent’.

Het jonge kind maakt verschillende levensfasen door op weg naar de volwassenheid. Dit vraagt om een pedagogische aanpak die bij hun specifieke ontwikkelingsfase past.

Het kind maakt de volgende drie opeenvolgende levensfasen door:

0-7 jaar: De wereld is goed.

In deze fase vindt de fysieke rijping plaats. Er wordt o.a. de basis gelegd voor de ontwikkeling van de zintuigen.

7- 14 jaar: De wereld is mooi.
Het gevoelsleven en het verbeelden spelen in deze fase een belangrijke rol.

14- 21 jaar: De wereld is waar. Het denken groeit in deze fase als zelfstandige kracht.

Binnen de leeftijdsfasen zijn de kinderen niet gelijk en hebben zij ieder hun eigen geaardheid en ontwikkelingstempo. Vanuit de verschillen wordt er gekeken wat er voor ieder kind nodig is, binnen de grote pedagogische lijnen van de aanpak voor de groep als geheel. De omgang met peuters en kleuters is gericht op spel, ritme en beweging.

1.2 Ontwikkelingsfasen van het kind

Omdat dit beleidsplan is geschreven voor de peutergroepen, wordt hier alleen ingegaan op de eerste zeven jaar fase.

1.1.2 Ontwikkelingsfase de eerste zeven levensjaren (0-7)

In de eerste zeven jaar is het kind geheel en al aan zintuiglijke indrukken overgeleverd. Het leeft met overgave in de hem omringende wereld. De ontwikkeling van het fysieke lichaam centraal alsook de wilsontwikkeling. Kinderen bootsen hun omgeving na, maar handelen nogal onbewust. Spelsituaties zorgen ervoor dat het kind zijn fantasie en creativiteit kan ontwikkelen en zorgt tegelijkertijd ook voor een stimulatie van de wilsontwikkeling. Door veelvuldige nabootsing en zelf onderzoekend bezig te zijn verkend het kind zijn lichaam en zijn naaste omgeving. De peuter is een wilswezen en wil alles zelf doen, zelf ondervinden en onderzoeken. Op de peutergroep krijgt het volop de gelegenheid om in het spel de fantasie te ontwikkelen. Het spelen is van grote waarde voor de taal- en denkontwikkeling en evenzeer om aan de behoefte van de kleuter aan ritme en nabootsing te voldoen. Daarnaast is bij het kind een natuurlijke behoefte aan ritme. Niet alleen wat betreft slapen, waken, spelen en eten, maar ook in het herhalen van beweging, klank en ritme. Door veelvuldige ritmische herhalingen oefent het kind en ontwikkelt het vaardigheden en vermogens. De peuter en de kleuter hebben een natuurlijke ritmische drang, die verbonden is met de levensprocessen.

In de groep speelt daarom de indeling van de ochtend een grote rol. Alles herhaalt zich in een vast ritme. Bij de opbouw van de ochtend in de peutergroep bijvoorbeeld, houdt de Pedagogisch professional rekening met de afwisseling van inspanning en ontspanning.

De Pedagogisch professional heeft tot taak een warme en omhullende sfeer te scheppen in de groep. Daarin kunnen de kinderen het beste gedijen en zich ontwikkelen. Daarom is het belangrijk dat alle activiteiten van de Pedagogisch professional met de kinderen in de groep, zoals het gezamenlijk eten in een verzorgende sfeer plaatsvinden.

Deze verzorgende, omhullende sfeer leidt ertoe, dat de kinderen in het vrije spel op onderzoek uitgaan. De verzorging van de ruimte voor de groep, de inrichting van deze ruimte en het speelgoed vragen, evenals de aandacht voor de jaarfeesten, verjaardagen en de contacten met de ouders, veel tijd en innerlijke rust van de Pedagogisch professional.

1.3 Pijlers van de antroposofische pedagogiek

1.3.1 Nabootsing

Elk kind draagt de vaardigheid van nabootsing met zich mee. Nabootsing is daarmee een essentieel instrument om de wereld te onderzoeken, zich eigen te maken, nieuwe ervaringen op te doen en vaardigheden te leren. Bij de jonge kinderen is de nabootsing een actief scheppend proces door zich volledig met hun omgeving te verbinden. Een baby zal al innerlijk meebewegen met elk gebaar en elke stembuiging. Het kleine kind zal de gebaren en klanken innerlijk overnemen waardoor zijn eigen uiterlijk gebaar zal verschijnen.

Het inleven in de handelingen van een activiteit geeft kinderen de mogelijkheid een activiteit zo na te bootsen in hun eigen spel en ze worden zelf actief. In het gehele doen en scheppingsdrang is vreugde en positieve houding van de Pedagogisch professional een vruchtbare basis en vereist een bewuste houding ten opzichte van de eigen voorbeeldfunctie. Het gaat bijvoorbeeld niet alleen om broodjes bakken, maar om het hele proces: het begint met het malen van het koren, maken van deeg, bakken van het brood en het uiteindelijke opeten van de lekkere broodjes. Kinderen leren door het proces van voeding zelf maken samenhangen te begrijpen.

1.3.2 Ritme, herhaling en rust

Ritme is de basis van het menselijke leven (b.v. Hart en adem ritme, waak en slaapritme, spanning – ontspanning) en de natuur (b.v. de jaargetijden) en is verworven door het hele bestaan: in elke dag, week en jaar, in de muziek, verhalen, het spel en zelfs het werken. Een ritmische indeling van het dagelijkse leven bieden het kind een gevoel van veiligheid, geborgenheid, oriëntatie en zelfvertrouwen. Het kleine kind moet de ritmiek echter nog leren, door bijvoorbeeld een zorgvuldig ritmisch opgebouwde dagindeling. Ritme biedt het kind houvast en door het herhalen van handelingen ontstaat herkenning waardoor het kind zich veilig kan voelen en zich kan ontwikkelen. Ritme draagt bij aan structuur en rust in de groep voor de kinderen en het kleine kind gedijt goed in een sfeer van rust. Rust betekent niet dat het kind per se stil moet zijn of dat er geen activiteiten plaats vinden of vrij spel. Het gaat er veeleer om dat het kind ongestoord in het nu kan zijn en het de ruimte krijgt de wereld te ontdekken. Gedurende de dag wisselen momenten van activiteit af door momenten van rust. Een dagelijkse regelmaat en de herhalingen van handelingen geven het kind vertrouwen, het kan thuis raken in zijn lichaam en de levensprocessen worden aangewakkerd. Vaste gewoontes brengen vreugde in het leven van het kleine kind. Elke ochtend als we aan tafel zitten om samen te gaan eten zingen we de spreuk:

1.3.3 Wilsopvoeding

Een goed ontwikkelde wil is een stevige basis voor het geestelijk prestatievermogen op latere leeftijd: in de eerste negen levensjaren worden het geheugen, het concentratievermogen en het doorzettingsvermogen gevormd uit wat een kind met zijn zintuigen uit de omgeving oppikt en met zijn wil nabootst. Oprichten, lopen en spreken heeft het kleine kind louter en alleen geleerd door nabootsing. Ook respect voor jezelf en anderen, plezier in spel en werk, en afmaken waaraan je bent begonnen kun je een kind niet bijbrengen door er alleen maar over te praten! Daarnaast kan het kind alleen nabootsen wat het ook werkelijk gezien of ervaren heeft. Wij scheppen daarom een omgeving waarin het kind positief gestimuleerd wordt zijn wil te ontwikkelen.

Voor de wil is herhaling een basis voor stabiliteit. Dat wil zeggen dat de wilsopvoeding de nadruk legt op het zich trouw houden aan de vele kleine stapjes die uiteindelijk naar de gewenste vaardigheid leiden. Net als een pianospeler die consequent door de jaren heen oefent en niet zo nu en dan eens, is het voor

de wilsopvoeding essentieel om vasthoudend en liefdevol te zijn en een bepaald ritme te volgen. Hierbij geldt dat het kortstondig willen doen of plotseling willen veranderen eerder averechts kan werken.

Kinderen in de nee-fase geven uiting aan hun eigen wil, maar hebben er nog geen beheersing over: ze zeggen op alles nee! We omzeilen dit soort situaties door niet te vragen: 'Wil je je jas aantrekken?' en vervolgens uit te leggen "Anders vat je kou", maar door de jas te pakken met de woorden: 'We gaan naar buiten'. Als het kind protesteert, worden eerst de andere kinderen die staan te trappelen om naar buiten te mogen, aangekleed, waarna de laatste als vanzelf volgt. Dit is een vorm van 'Non-verbaal opvoeden'. Door je houding en gezichtsuitdrukking laten zien dat je het beste met het kind voor hebt, en op dit moment is dat: de jas aandoen en naar buiten gaan.

Bij ongewenst gedrag reageren we liefdevol en consequent: we leiden het kind af of bieden het iets anders aan. Kinderen die hun wil niet in hun fantasie kunnen brengen en maar doelloos rondjes rennen of het spel van anderen verstoren, geven we een zinvolle, huishoudelijke, lichamelijke taak, zoals Pp'er helpen vegen, de plantjes water geven, afstoffen. Met de kinderen die alleen maar toekijken, en waarbij de wil juist geremd is, gaan we samen iets doen, zoals taartjes bakken bij de zandbak, en trekken ons terug zo gauw het kind zelf gaat spelen of met andere kinderen contact maakt.

1.3.4 Respect, eerbied en dankbaarheid

Kinderen maken deel uit van hun omgeving. Wij willen kinderen respect bijbrengen voor mensen, dieren, natuur, milieu, materialen en andere culturen. Respect, eerbied, liefde en dankbaarheid zijn dan ook de kernbegrippen bij ons. Bijvoorbeeld door samen met het kind met verwondering te kijken naar alle kleine en grote voorvallen zoals een sneeuwvlokje op je want en de eerste lentebloemen, wek je bij het kind (en bij jezelf!) een gevoel van blijdschap en eerbied.

Door volwassenen respectvol met de omringende wereld om te zien gaan leert het kind zijn eerbiedskrachten te ontwikkelen: het 'in de eigen waarde laten' van mensen, dieren, planten en dingen kan hierdoor dagelijks geoefend worden. Er doen zich steeds weer gelegenheden voor waarnaar met verwondering, eerbied en aandacht gekeken kan worden. De volwassene, die op deze wijze in het leven staat, kan zich dankbaar voelen voor dat wat het leven te bieden heeft. Dit gevoel wordt door het kind ervaren. Er ontstaat een innerlijk gevoel voor dankbaarheid.

1.3.5 Een positieve levenshouding

In de dagelijkse groepsbezigheden kunnen altijd situaties ontstaan in de Pedagogisch professional en kind interactie of tussen collega's onderling die irritaties met zich mee brengen en waarin wij als mens zijnde in een negatieve houding kunnen vervallen. Een positieve levenshouding, en daarmee dus positieve gedachten begint bij onszelf en geeft ons de mogelijkheid om met negatieve en moeilijke situaties van het leven om te kunnen gaan en er een draai aan geven. Het uitzenden van kleine positieve boodschappen kan al heel wat in beweging zetten en een relatie of interactie na korte tijd verbeteren. Stel je voor welke innerlijke rijkdom jezelf en het kind kan hebben en hoe al deze talenten, capaciteiten vormgegeven kunnen worden. Een klein kind kan bijvoorbeeld nog onbezorgd en vol overgave genieten. Het treedt de wereld onbevangen en vol vertrouwen tegemoet.

Positieve energie kan tot stand komen door zinvolle bezigheden en voldoende bewegingsvrijheid die het kind helpen zijn energie positief te richten, waardoor agressie door verveling of zich niet betrokken voelen vermeden wordt. Bijvoorbeeld: als een kind niet tot spelen kan komen en in plaats daarvan anderen in hun spel stoort, "mag" het de Pedagogisch professional helpen met bijvoorbeeld een huishoudtaakje. Hierbij is weer de positieve levenshouding van de volwassene belangrijk: Het plezier en

de aandacht waarmee die de bezigheden uitvoert werkt voor het kind (en de anderen die dit zijdelings vanuit hun spel oppikken) sterker dan de bezigheid zelf.

We maken samen ook veel plezier. "Jan Huigen in de ton" en "Ik heb een mooie bloemenmand" zijn spelletjes waarbij de kinderen lachend over elkaar heen rollen en dikke pret hebben. Ook het vieren van de jaarfeesten werkt stimulerend. Bijvoorbeeld: in de weken voor Pasen laten we in een tafelspel zien hoe de paashaas op zoek gaat naar de eieren. Vol verwachting zien we uit naar het Paasfeest en groot is de verbazing en de vreugde als de paashaas dan voor alle kinderen eieren meegebracht heeft.

We laten de kinderen in hun waarde, respecteren hun eigenheid, en zoeken naar wat bij hun leeftijd en persoonlijkheid past. Wat voorbeelden: met het ene drukke kind kun je beter gaan tekenen, met het andere ga je zagen en schuren. Is een kind onverhoopt niet of slechts kort af te brengen van zijn storende bezigheden, dan nemen we het even apart, spreken het kort toe: "Ik wil niet dat jij de blokkentoren van Eva omgooit". En bieden iets anders aan, nemen het kind even mee: "Ik zag daar in de kast een boekje over Hansje Stoffel, kom dan gaan we dat samen lezen". Ook hier geldt dat dit vanuit een positieve houding en met aandacht voor het kind gebeurt zodat een algehele positieve sfeer tot stand komt waarvan elk kind in de groep zal profiteren.

Dit zijn de beschrijvingen van de antroposofische pijlers van onze pedagogiek. Hoe doe je dat in de praktijk? Dat lees je in de uitwerking in het aparte document Praktisch pedagogisch beleid, waarin de antroposofische pijlers/ waarden gekoppeld worden met de interactievaardigheden. Deze zijn geïmplementeerd in de teamoverleggen.

1.4 Pedagogische basisdoelen

De door Prof. Dr. J.M.A. Riksen-Walraven opgestelde vier centrale pedagogische basisdoelen zijn opgenomen in de 'Wet Kinderopvang' (VWS 2004). Deze doelen, gebaseerd op het ontwikkelingstaken model van Erikson (1968), zijn tegenwoordig leidend in de kinderopvang in Nederland. In ons beleidsplan zijn de vier doelen

- 1) Emotionele veiligheid
- 2) Sociale competenties
- 3) Persoonlijke competenties
- 4) Overdracht normen en waarden

In principe al in de pedagogische visie verworven in het voorgaande stuk. Ter verduidelijking zullen ze alsnog in de komende paragraaf apart in het licht worden gezet.

1.4.1 Emotionele veiligheid en geborgenheid

Wij willen dat kinderen uitgroeien tot evenwichtige volwassenen, en daarbij hoort ook een evenwichtige emotionele ontwikkeling. Emotionele veiligheid is een voorwaarde om je ergens thuis te kunnen voelen. Dat thuisgevoel proberen we vooral te geven door zo met de kinderen om te gaan dat zij van ons voelen 'we vinden het fijn dat je er bent'. We scheppen een omgeving waarin het kind zijn emoties mag en kan tonen en daardoor kan leren met bepaalde emoties van zichzelf en anderen om te gaan. De attitude/houding van de Pedagogisch professional is speelt hierbij een belangrijke rol.

Het is van belang dat de Pedagogisch professional zich sensitief opstelt ten opzichte van het kind en het op een respectvolle wijze benadert. De Pedagogisch professional moet in staat zijn de signalen van het kind op een adequate wijze te zien en te interpreteren en daarna te handelen. Bijvoorbeeld, kinderen die nog heel verlegen zijn, laten we eerst tot zichzelf komen, en kijken of het al toe is aan samen iets doen, door in de buurt van het kind bijvoorbeeld het gebroken wiel van de vrachtauto te gaan repareren. Als je dan iemand nodig hebt om iets vast te houden, wil het misschien wel helpen. We handelen vanuit de gedachte: de wereld is goed zoals zij is, met al haar onvolkomenheden, en problemen zijn er om opgelost te worden. De kinderen worden omringd met liefde en zorg, zodanig dat het hun eigen ontwikkeling niet in de weg staat, maar stimuleert. Als Pedagogisch professional zorg te dragen voor innerlijke gezondheid

1.4.2 Sociale competenties

Sociale competentie kan gezien worden als een paraplu voor een scala van sociale vaardigheden. Hierbij horen begrippen als samenwerken, kunnen communiceren, zich in een ander kunnen verplaatsen, anderen helpen, conflicten voorkomen en oplossen, sociale verantwoordelijkheid. De groep, de interactie met leeftijdsgenoten en de interactie met de Pedagogisch professional vormen een leeromgeving voor het ontwikkelen van sociale competenties. Ook kunnen de sociale en emotionele ontwikkeling niet los van elkaar gezien worden. Je kunt je emoties alleen ontwikkelen in relatie tot anderen: jij voelt je op een bepaalde manier en je omgeving reageert daarop, of je omgeving geeft jou een bepaald gevoel en jij reageert daarop.

Voorbeelden: We geven de kinderen gelegenheid tot "sociaal spel": er is een poppenhoek, samen spelen in de zandbak en we laten de kinderen zoveel mogelijk elkaar helpen, bijvoorbeeld bij het tafeldekken, of het uit de schuur halen van een "zware" kar. Bij conflicten tussen de kinderen wachten we eerst af in hoeverre ze het zelf aankunnen. Als de situatie niet gelijkwaardig is of uit de hand dreigt te lopen, grijpen we kort in door af te leiden of iets anders aan te bieden: "Daarginds staat nog zo'n kar. Kom, dan gaan we die halen!"

Als het dan toch eens nodig is om een grens aan te geven, is dat maar heel kort, en een lachje of een aai over het hoofd is vaak al genoeg om het weer "goed" te maken. De andere kinderen zien dit en maken zelf ook weer makkelijk vriendjes.

Om de ontwikkeling van sociale competenties te vormen, bevorderen en te versterken is het van belang dat de PP'er alle kinderen op dezelfde wijze behandelt, zonder voorkeuren; de PP'er het kind op een positieve manier benadert; de PP'er op de signalen van kinderen let en op diens behoefte inspeelt; de PP'er aandacht besteedt aan de verschillende emoties van het kind.

1.4.3 Persoonlijke competenties

Persoonlijke competenties beschrijven persoonskenmerken zoals veerkracht, zelfvertrouwen, flexibiliteit, weerbaarheid, positieve eigenwaarde, zelfstandigheid en creativiteit of het omgaan met verschillende en wisselende situaties. Het ontwikkelen van deze kenmerken stellen het kind in staat problemen adequaat te benaderen en zich zo nodig aan te passen aan veranderingen in hun omgeving. Het kind kan op die manier zelf leren wie het is, waar zijn krachten en talenten liggen, welke voorkeuren en interesses het heeft en welke vaardigheden in bepaalde situaties nodig zijn. Zelf vaardigheden beheersen is essentieel voor het zelfvertrouwen en ook voor de latere ontwikkeling zoals leren van een

vreemde taal, motorische ontwikkeling of cognitieve vaardigheden. Een respectvolle en positieve houding als ook het geven van ruimte om zelf of met elkaar een probleem op te lossen horen bij de houding van de PP'er.

1.4.4 Overdracht normen en waarden

Kinderen moeten de kans krijgen om zich de waarden en normen, de cultuur eigen te maken van de samenleving waarvan zij deel uitmaken. Dit eigen maken wordt ook wel socialisatie genoemd. Het heeft te maken met het leren wat goed is en wat fout. Dat zit 'm in heel veel ongeschreven regels (omgangsvormen). Maar om het kader voor iedereen (personeel, ouders en kinderen) helder te maken hebben we ook een aantal regels en afspraken opgeschreven. Zo weten we van elkaar waar we aan toe zijn en waar de grenzen liggen. De huisregels zijn opgenomen in het werkplan en de informatiefolder voor ouders; afspraken die voor medewerkers gelden staan in het handboek personeel, en de afspraken en regels die voor de kinderen gelden communiceren we mondeling: bijvoorbeeld handen wassen voor het eten en nadat je naar de wc bent geweest.

Het goede voorbeeld van de leiding wordt nagebootst. Er zijn regels "zo doen we dat hier" die vooral voorgeleefd worden, niet zozeer besproken. De jongste kinderen gaan meestal makkelijk mee in de stroom

Waarden verbinden ons met idealen

Waarden zijn de idealen die we nastreven en waarmee we ons in de dagelijkse praktijk verbinden. Voor zowel normen als waarden geldt dat de volwassenen het goede voorbeeld geven aan de kinderen. Hieronder gaan we wat dieper in op de waarden die we het belangrijkste vinden voor ons werk.

Aandacht

Voor kinderen is de manier waarop je als volwassene de dingen doet minstens zo belangrijk als wát je doet. Het gaat er in het bijzijn van kinderen om dat je de dingen met aandacht doet. Luisteren naar hun, een verhaal voorlezen, huishoudelijke activiteiten; als het met échte aandacht gebeurt, ontstaat er vanzelf warme betrokkenheid en plezier. De kwaliteit (of moraliteit, zoals sommigen ook zeggen) die we aan ons werk geven wordt overgenomen door de kinderen en werkt zelfs door tot in het lichamenlijk en psychisch welzijn.

2. VE, de antroposofische pedagogiek en Speelplezier

2.1.1 VE-methode 'Speelplezier'

Op al onze peutergroepen in werken we met voorschoolse Educatie (VE) volgens de Speelplezier methodiek. Het gecertificeerde VE-programma 'Speelplezier' stelt dat jonge kinderen nog niet rijp zijn voor het schoolse, cognitieve leren. Ze ontwikkelen door te spelen in een uitnodigende speel- leeromgeving o.l.v. sensitieve, responsieve volwassenen. Spel- taalstimulering en spelend de totale ontwikkeling stimuleren zijn de speerpunten van het programma Speelplezier. In deze methodiek is de antroposofische visie op ontwikkeling, opvoeding en begeleiding van kinderen herkenbaar.

Het door het NJI erkende Speelplezier is een totaalprogramma voor kinderen van twee-en-een-half tot zes jaar, ter bevordering van de veelzijdige en brede ontwikkeling. Alle peuters die gebruik maken van de peutergroep krijgen het programma aangeboden. Doelgroep peuters, en peuters met een specifieke vraag wordt extra ondersteuning aangeboden om hun ontwikkeling te stimuleren passend bij hun vraag.

2.1.2 VE-methodiek en antroposofie

Dit VE-programma vertrekt vanuit het punt dat het van belang is dat kinderen, ook op jonge leeftijd, een breed palet aan bouwstenen krijgen aangeboden om met enthousiasme de bij hen passende ontwikkelingsweg te gaan. Dat geldt ook voor de belangrijke eerste drie levensjaren waarin kinderen zich de verworvenheden eigen maken die hen tot zelfstandig mens zullen maken:

- **Lopen** (rond de eerste verjaardag),
- **Spreken** (nadat een kind vrij kan vrij staan en de eerste stapjes zet)
- **Denken** (rond de derde verjaardag begint het kind bewust denkstructuren te ontwikkelen en die toe te passen in het vrije spel)

Respect voor de individuele weg die ieder kind gaat in het verwerven van deze drie vaardigheden en het bieden van een omgeving waarin het kind die weg ook ongestoord kan gaan, behoren tot de basisuitgangspunten van de antroposofische pedagogiek. Spel en nabootsing zijn daarbij de belangrijkste pedagogische elementen. Het cognitief aanspreken van het kind tijdens het verwerven van deze vaardigheden, wordt aanvullend en met beleid ingezet.

2.1.3 In te zetten beroepskrachten Voorschoolse Educatie

Alle Pedagogisch professionals (PP'ers) zijn toereikend gekwalificeerd. Zij beschikken minimaal over een diploma MBO-3 (PW-3). De PP'ers zijn toereikend geschoold in en spreken voldoende Nederlands (taalnorm Meijerink; HBO- of WO-studie). Er is een VE-coach voor de 5 VE-locaties van de Vlinderboom. Deze richt zich op het coachen van PP'ers op de werkvloer en op verdere scholing in de methodiek van Speelplezier. De Vlinderboom beschikt over een VE-opleidingsplan.

Binnen De Vlinderboom maken de kinderen deel uit van een eigen vaste groep, waarin de kinderen aansluiting en houvast vinden bij de vaste PP'ers en elkaar. De groep telt maximaal 16 kinderen van twee-en-een-half tot vier jaar. Binnen deze groeps grootte kunnen kinderen individuele aandacht en persoonlijke begeleiding krijgen. Ze krijgen binnen hun groep de ruimte voor individueel en gezamenlijk spel.

2.1.4 Uren voor VE-peuters

Een peuter met VE-indicatie moet minimaal 960 uur komen in de 1,5 jaar dat die de peutergroep bezoekt. De peutergroep is 40 (school)weken per jaar open x 1,5 jaar is 60 weken. 960:60 is 16 uur per week.

In Amsterdam zijn we 5,5 uur per dag open, de VE-peuter komt minimaal 3 ochtenden per week. In Alkmaar en Oudorp zijn we 4,25 uur open en in Haarlem en Zaandam zijn we 4,75 uur open. De VE-peuter komen op deze locaties vier ochtenden per week.

2.2 VE-doelen en Speelplezier

De landelijke introductie van de voorschoolse educatie is gekoppeld aan leerdoelen. Het referentiekader voor de VE-doelen staat beschreven in het Toetsingskader van het Ministerie van Onderwijs. Zoals gezegd, zijn alle bestaande erkende VE-programma's georiënteerd op deze doelen en moeten daar ook aan voldoen. Dat geldt ook voor Speelplezier.

We werken ontwikkelingsgericht: de (brede) ontwikkeling van de peuter staat centraal. De PP'er laat zich leiden door de behoeften en het tempo van de peuter. Waarbij ervan uitgegaan wordt dat elk mens de wil heeft om zich op zijn of haar manier te ontwikkelen. De PP'er heeft kennis van de ontwikkeldoelen en weet hoe daaraan gewerkt kan worden. Met verkennen en verbinden wordt aangesloten bij het kind/de peuter. Door dit bewust in te zetten, kan de zone van naaste ontwikkeling worden aangesproken (hetzij in materiaal, hetzij in gesprekken, hetzij in handelingen: wat er nodig is op dat moment)

2.2.1 Ritme en regelmaat

In de antroposofische pedagogiek vormen ritme en regelmaat het fundament. Het gaat dan niet alleen om een duidelijk dagritme, maar ook een week- en jaarritme waarbij herhaling een wezenlijk onderdeel vormt bij de gewoontevorming door ritme en regelmaat. PP'ers zit het ritme a.h.w. ingebakken. Het dagritme wordt gedragen door duidelijke markeringen, bijvoorbeeld door liedjes die iedere dag op hetzelfde moment en bij dezelfde activiteit worden gezongen (zie ook de bijlage Ritme door liedjes bij de speel-sfeer-leerthema's). Datzelfde geldt voor de seizoenen en de jaarfeesten die daarin vallen. Jaarlijks worden door de seizoenen heen dezelfde beelden, verhalen, liedjes en spelletjes aangereikt. Ook Speelplezier gaat uit van de ritmische opbouw van de dagelijkse activiteiten. Dit ritme en deze regelmaat komt ook terug in de kleuterschool en vormt daarmee een doorgaande lijn met de peutergroep.

2.2.2 Thematische benadering

Juist door de gerichtheid op het jaarverloop en de seizoenen die het werken met kinderen vanuit de antroposofie eigen is, ligt thematisch werken voor de hand. De thema's vloeien in de regel als vanzelfsprekend uit de seizoenen en de jaarfeesten voort. Dit alles sluit perfect aan bij de thematische opbouw van Speelplezier.

2.2.3 Taalontwikkeling: woordenschatdidactiek

Kern van het ochtendspel is het uitbreiden van de woordenschat van de kinderen door het initiëren van nieuwe woorden. De woorden – met dagelijks wisselend accent - worden tijdens het ochtendspel uitgebeeld en uitgebreid met verwante woorden (woordclusters). Door de dag heen, tijdens het begeleide spel in de kleine groep, worden de kernwoorden herhaald en geconsolideerd en eventueel verder uitgebreid met thematisch verwante woorden.

In Speelplezier wordt het cognitief uitleggen van woorden vermeden. Er dient zeker aandacht te zijn voor betekenisgeving maar dan vooral in beeldende zin, zonder het ritme van de taal en de magie van de beelden te verstoren. Door de woorden in wisselende context aan te bieden kan bij de kinderen het woordbegrip groeien.

De taalontwikkeling van kinderen heeft vooral baat bij vol, rijk en genuanceerd taalgebruik van de mensen om hen heen. Hoe genuanceerder de taal is die hij hoort spreken, hoe breder het perspectief en hoe rijker de innerlijke beeldenwereld kan worden. Ook in de liedjes die bij de ochtendverhalen horen, streven we naar heldere uitspraak van de woorden en zo zuiver mogelijke melodie.

2.2.4 Taalontwikkeling en taalgebruik

Goed en rijk taalgebruik (geen kindertaaltje) is in de antroposofische kinderopvang een pedagogische voorwaarde. We kunnen ons dus goed vinden in het VE-streven om kinderen al op jonge leeftijd in staat te stellen tot het oppakken van een brede woordenschat. Dit alles gaat ervanuit dat een kind, wanneer het niet nadrukkelijk cognitief/intellectueel wordt aangesproken, alleen datgene oppakt dat binnen zijn individuele ontwikkelingsproces past.

Het kind dat nog niet loopt, kan nog geen energie steken in het leren spreken en wordt daarop dus ook niet aangesproken. Zodra het kan lopen, gaat de wereld open en wil het graag de dingen een naam geven: het pikt in deze fase vooral de zelfstandige naamwoorden op. Daarna komen de bijvoeglijke naamwoorden die een beleving of kwaliteit toevoegen. Ze koppelen een beleving aan de zelfstandige naamwoorden. Je kunt een eindeloos aantal 'belevingswoorden' toevoegen aan een enkel zelfstandig naamwoord. Daarna volgen de plaats – en tijdbepalende woorden. Door verbindingen te maken naar verwante woorden ontstaan taalnetwerken (in Speelplezier woordclusters genoemd).

Punten om in het oog te houden bij het taalaanbod aan jonge kinderen:

- Aandacht voor klankniveau en hoogte van je stem
- Gebruik in verhalen 'mooie' taal waarin ook nieuwe, onbekende en soms 'moeilijke' woorden mogen worden verwerkt waarvan de betekenis niet toegelicht hoeft te worden (denk bijv. aan de woorden van kabouter Tomte Tummetot van Astrid Lindgren, die werken door klank en herhaling, niet door uitleg)
- Inbouwen van herhalingen
- Gebruik taal met een sterk beeldend karakter
- Zorg dat de woorden en beelden die je gebruikt waarheidsgetrouw zijn
- Let op fijnzinnige woordkeus op alle momenten dat je je tot de kinderen richt.
- Besteed bewust aandacht aan de uitspraak van de woorden in liedjes en spreuken

2.2.5 De waarde van beelden

Veel draait om het scheppen van een beeldenwereld waaruit het kind al naar gelang zijn leeftijd en ontwikkelingsfase kan putten. Zo zal de betekenis van woorden zoveel mogelijk worden benaderd vanuit de beleving van de taal en niet via gesproken uitleg van de betekenis. Alleen als je je van iets een innerlijk beeld hebt gevormd, blijft het levend in de herinnering aanwezig. Door kinderen veel beelden aan te bieden, verrijken ze hun voorstellingswereld. In het voorstellingsbeeld kan alles in beweging komen en kan alles een plek krijgen. Dat werkt vanzelfsprekend door in het dagelijkse spel (nabootsing)

maar ook heel direct in het proces van taalverwerving. Ook in Speelplezier heeft beleving van de taal een centrale plek. In de ons aanbod ligt het accent op de beeldenwereld.

2.2.6 Manipuleren, ontdekken en benoemen, construeren (tijdens het vrije spel)

Onder dit kopje vallen veel activiteiten, vaak gesitueerd in een van de speelhoeken, huishoek, bouwhoek of in het atelier. In de verschillende speelhoeken kunnen de speel-sfeer-leerthema's actief worden geïntroduceerd door het toevoegen van erbij horende materialen of speelgoed. Het begeleide thematische spel zal kinderen nooit mogen weerhouden van het spelen van hun eigen vrije spel. Het buitenspelen behoort ook tot de dagelijks terugkerende elementen in de antroposofische peutergroep. Iedere dag wordt hiervoor tijd vrijgemaakt. De kinderen ervaren zo het weer: als de zon schijnt, maar ook als het een beetje regent of waait. Als het weer goed is, kunnen overigens veel activiteiten uit de speel-sfeer-leerthema's naar buiten worden verplaatst.

Tijdens de begeleide activiteit in het atelier of in de bouwhoek gaan de kinderen met materialen manipuleren en doen ze vooral zintuiglijke ervaringen op en ervaring met reken-taalbegrippen. De activiteit is procesgericht en niet productgericht. De PP'er is zelf actief en niet directief; zij is juist sensitief en responsief. Ze gaat telkens even naast een ander kind zitten, spiegelt de handelingen en voegt aansluitend taal en eventueel een nieuwe handeling toe.

2.2.7 Vrij spel

Net als Speelplezier gaat de antroposofische pedagogiek ervan uit dat het vrije spel de allerbelangrijkste factor is in het leven van het jonge kind. In het vrije spel verwerkt een kind op een uiterst creatieve wijze alles wat het ziet, hoort en meemaakt in de wereld om hem heen. In het vrije spel scheidt het voortdurend nieuwe situaties die een enorme impact hebben op het creatieve, beweeglijke denken en dus ook op het vermogen om te 'leren'. Kinderen kiezen tijdens het vrije spel (binnen zowel als buiten) zelf hun activiteit uit. Nabootsingskracht, fantasie, sociale vermogens, spraakontwikkeling en vormkracht worden vanzelf aangesproken. De PP'er stuurt dit zo min mogelijk, maar biedt een veilige structuur en een rijk aanbod waarbinnen dit alles kan plaatsvinden.

Toch kan een goede begeleiding van het vrije spel in bepaalde situaties waarde toevoegen. Goed begeleiden bestaat uit goed observeren van het spel van het kind (verkennen), het volgend meespelen (verbinden) en indien nodig het spel verrijken (verrijking) door het toevoegen van handelingen, beelden, materialen of begrippen. Deze manier van spelverrijking - in Speelplezier aangeduid als 'kind-volgend-meespelen', kenmerkt zich door het gebruik van de 'ik-boodschap' als pedagogische methode.

2.2.8 Nabootsing

Het nabootsspel is een belangrijk element in de antroposofische pedagogiek voor het jonge kind. Bij het nabootsen brengt het kind een innerlijk beeld opnieuw tot leven. Wat van buitenaf (uit de omgeving) is beleefd wordt door het kind verinnerlijkt en komt van binnenuit terug in het spel. Dit nabootsspel komt vooral tevoorschijn in het vrije spel. In de begeleide activiteiten komt de nabootsing ook terug. Dit is vooral terug te vinden in het bewegingsspel in de grote groep waar de thema's en woorden nogmaals worden aangeboden. Maar is ook te ontdekken in de kleine groep of in de individuele begeleiding. Het werken in kleine groepen vindt plaats bij de nabootstafel, in het atelier of tijdens het kindvolgend spelen in een van de hoeken.

2.2.9 De zintuigen

De ontwikkeling van de zintuigen krijgt in de antroposofische setting zeer veel aandacht. In feite zijn alle zorg en alle handelingen gericht op het zorgvuldig begeleiden van de ontplooiing van de lichaamsgebonden zintuigen (zie het stuk over zintuigontwikkeling bij pedagogische uitgangspunten).

In Speelplezier komt de aandacht voor de zintuigen vooral aan de orde in de vorm van de begeleide spelactiviteit gericht op sensopathisch spel (gericht op tastkwaliteit), manipulerend en construerend spel in het atelier en tijdens vrij spel in de (bouw)hoeken en buiten. De aandacht voor de tastontwikkeling niet gelokaliseerd op een bepaalde plek. De ontwikkeling van met name de vier lichaamsgebonden zintuigen is ingevoegd in en onlosmakelijk verbonden met het totaal van de spelactiviteiten, die wisselend van thema zijn.

2.3 De opzet van de Speel-Sfeer-Leerthema's in Speelplezier

In de antroposofische pedagogiek wordt grote waarde gehecht aan het actief beleven van het ritme van het jaar en de seizoenen, zowel binnen als (dagelijks) buiten. De dagen van het jaar zijn als een ketting aaneengeregen met hier en daar een mooie rode kraal als markering van een feestdag. Wanneer kinderen door allerlei activiteiten met dit jaarverloop mee kunnen bewegen, zal dat ook innerlijk een gevoel voor ritme teweegbrengen.

De zekerheid dat er een structuur is waarop je kunt bouwen, geeft een kind houvast en een basaal veiligheidsgevoel. Om die reden sluit Speelplezier wat betreft de keuze van de speel-sfeer-leerthema's volledig aan bij het verloop van de seizoenen en de jaarfeesten. Dat betekent dus ook dat het programma ieder jaar opnieuw kan worden gebruikt en zo de boog van het telkens terugkerende jaarritme spant.

Het jaarritme wordt uitgewerkt in de 8 speel-sfeer-leerthema's van zes weken. De verhalen voor het ochtendspel zetten de sfeer telkens neer. Iedere twee weken is er een nieuw ochtendspel.

Speelplezier biedt een uitgebalanceerde keuze aan verhalen en activiteiten die daarop zijn afgestemd, maar uiteraard is eigen initiatief bij het invullen van de thema's ook mogelijk. De themaverhalen bieden voldoende mogelijkheid om ze aan te passen aan actuele situaties (bijzondere weersomstandigheden, een dag die anders is dan de andere etc.)

De **thema's** zijn:

1. Nazomer en oogsten. Jaarfeest: oogsttijd;
2. Herfsttijd: kaboutertijd, buiten wordt het donker, binnen gaan de lichtjes aan. Jaarfeest: Sint-Maarten;
3. December: van het uitbundige Sinterklaasfeest naar de intimiteit van Advent en Kerst. Jaarfeest: midwinter;
4. Wintertijd: koning winter is in t land. Jaarfeest: Moeder aarde feest;
5. De Lente ontwaakt: de wortelkindjes krijgen nieuwe kleren. Jaarfeest: Lentefeest;
6. Voorjaar: in mei leggen alle vogels een ei. Jaarfeest: Meifeest;
7. Zomer: met grote kikkersprongen de wijde wereld in. Jaarfeest Zomerfeest;
8. Vakantietijd: zon, zee en water.

2.4 De ontwikkelingsmotieven (leerdoelen)

Voor alle activiteiten in de grote, in de kleine groep of individuele aanbod geldt dat - ook al staat er één op de voorgrond - er verschillende ontwikkelingsmotieven tegelijk worden aangesproken de orde kunnen zijn.

Ontwikkelingscategorieën

- **Sociaal-emotioneel:** in de ochtendverhalen staan vaak kwaliteiten centraal als het zorgen voor anderen en het uiting geven aan verwondering of eerbied voor de omringende wereld en de gebeurtenissen daarin. In het bewegingsspel worden deze sociaal-emotionele kwaliteiten in gebaren fysiek uitgedrukt, waarbij het “samen beleven” ook weer bijdraagt aan de sociaal-emotionele ontwikkelingen en de peuter laat groeien in saamhorigheid. Net als het stimuleren van samenspelen tijdens het vrije spel (voor de oudere peuter) maar ook samen brood bakken.
- **Motoriek:** in het bewegingsspel leven de kinderen uiterlijk en innerlijk mee met de handelingen van de hoofdpersoon(en) in het verhaal maar ook door het meedoen met meer actieve beweging als een rondedansje, kikkersprongen maken, timmeren, op je tenen staan om appels te plukken of samen een parcours maken in het lokaal etc. Vanuit de beweging wordt echter altijd weer teruggekeerd naar de rust in de kring (evenwichtszin). Het bewegingsspel geeft helemaal ruim baan aan de ontwikkeling van zowel de grove als de fijnere motoriek. In het atelier wordt een beroep gedaan op de fijne motoriek met het gevarieerde aanbod in soorten papier, krijtjes, lijm, water, verf, bijenwas en (in de winter) ijs. Daarnaast wordt er veel aan buitenspelen gedaan zodat de grove motoriek kan worden ontwikkeld.
- **Taalontwikkeling:** zowel het passieve als het actieve woordgebruik en woordbegrip worden aangesproken gedurende de dag bij het gebruik van het weekthema. Dit thema, heeft als kern het ochtendverhaal. Dagelijks wordt een nieuw woord aangeboden dat gedurende de ochtend terugkomt in liedjes, gebarenspeletjes, de nabootstafel, het bewegingsspel en in het aanbod van de speelhoeken. De PP'ers gebruiken spontane gebeurtenissen om het thema weer aan te bieden. De nabootstafel biedt de peuters de gelegenheid om het verhaal uit de ochtendkring zelf actief na te spelen en nodigt zo uit tot actief zelf de aangeboden woorden te gebruiken. Er is ook een leeshoek waar de kinderen zelf de boekjes kunnen pakken en kunnen lezen. Hier wordt ook door de PP'ers kansen gegrepen om samen te lezen en te praten over wat er in de boekjes staat.
- **Reken- en wiskunde ervaringen:** hierbij gaat het op deze jonge leeftijd niet over cijfers, maar over het leren omgaan met de ruimte en met ruimtelijke vormen. Zodra een kind zijn handjes niet meer nodig heeft om te gaan staan of te lopen, kan hij vrij in de ruimte staan en kan het die ruimte om zich heen ook zelf ervaren. Hij kan dan ook handelen in de ruimte en gevoel voor vorm ontwikkelen. Als er enig ruimtelijk inzicht is verworven, dan zal dat het spel een extra dimensie geven. De bouwhoek biedt daartoe ruimschoots mogelijkheden; het ordenen en bouwen met blokken. Maar ook spel in het atelier met materiaal dat van vorm kan veranderen (klei, deeg, ruwe wol etc.) het spel met het verdwijnen en weer verschijnen van dingen (objectpermanentie) dragen bij aan reken- en wiskunde ervaringen. In het ochtendverhaal kunnen de figuren uit het ochtendverhaal (soms stapelverhalen) bovendien oriënteringsbegrippen inzetten en eenvoudige telspeletjes doen.
- **Vorming van een binnenwereld:** kinderen krijgen de kans de aangeboden uiterlijke beelden uit het ochtendspel rustig te verwerken en ze te integreren in een eigen beleevingswereld. Die komt dan weer tot uitdrukking in het b.v. het bewegingsspel.

- **Zintuiglijk:** zintuigontwikkeling komt in zeer veel activiteiten bij Speelplezier in meer of minder nadrukkelijke vorm aan de orde. (Zie toelichting Zintuigontwikkeling in de bijlagen)

2.4.1 Planmatig begeleiden

Binnen Speelplezier wordt gewerkt met een thema jaarplanning. Hieruit volgt een themaplan (geordend per ontwikkeldoel) en een twee wekelijks groepsplan/reflectieformulier (per geordend structuur-aanbod). Het themaplan en groepsplan wordt mede gebaseerd op de kindbespreking. Elke maand is er binnen het overleg ruimte voor een kindbespreking. Twee wekelijks wordt het groepsplan bijgesteld. De planning wordt na ieder thema geëvalueerd en jaarlijks wordt de jaarplanning geëvalueerd. Het programma wordt aan alle kinderen in de groep aangeboden. Activiteiten voor de taal-, reken-, motorische- en sociaal-emotionele ontwikkeling worden evenredig aangeboden. Als tijdens de uitvoering blijkt dat een programmaonderdeel meer of minder aandacht behoeft, wordt het programma bijgesteld. Evenals dat er op individueel niveau beredeneerd gedifferentieerd wordt, zowel op basis van leeftijd als op ontwikkelingsniveau. Hierbij is ook ruimte en aandacht voor kinderen die extra uitdaging nodig hebben. Tijdens de themaplanning wordt gekeken naar alle kinderen, hoe en met wie in de kleinere groepen worden begeleid en wie individuele begeleiding nodig heeft. Speelplezier is een integraal VE-programma wat een beredeneerd aanbod heeft. Dit aanbod voldoet aan de SLO-doelen en klimt op in moeilijkheidsgraad.

2.5 De dagelijkse activiteiten in de grote groep

2.5.1. Het ochtendspel

Het ochtendspel is de spil van de speel-sfeer-leerthema's in Speelplezier. Daarin wordt het beeld neergezet dat twee weken lang de sfeer zal bepalen. De sfeer van de ochtendverhalen is meestal enigszins verdroomd. De intentie is de kinderen 's ochtends via het verhaal uit de droomwereld mee te nemen naar de wakkere wereld. Liedjes, vinger-, voet- en handspelletjes spelen daarbij een belangrijke rol. Door meteen actief mee te zingen, stampen, klappen, kloppen, zagen etc. worden de kinderen in hun lichaam (dus in het doen) wakker en staan ze open voor de beleving van de gebeurtenissen in het ochtendverhaal. De verhalen veranderen iedere twee weken, maar komen ook tegemoet aan de behoefte van jonge kinderen aan herhaling en herkenning.

Het ochtendspel vindt plaats bij de speltafel, waarop een tweewekelijks wisselend tafereel is neergezet waarmee het verhaal wordt uitgebeeld. De kinderen zitten bijeen in een halve cirkel om de speltafel heen.

Tijdens het ochtendspel wordt elke dag een nieuw woord geïntroduceerd dat gedurende de ochtend tijdens het vrije spel of tijdens begeleid spelen terugkomt. Zo wordt onder andere aan de woordenschatontwikkeling- en begrip gewerkt.

De ochtend wordt geopend met de gebruikelijke openingsliedjes, waarna meteen het ochtendspel wordt opgepakt door een van de PP'ers. Zij staat achter, naast of op momenten waar dat zinvol is ook voor de

tafel. Zij beeldt het verhaal uit met het materiaal op de tafel, terwijl ze open oor en oog houdt voor (zinvolle) interactie met de kinderen.

2.5.2. Het bewegingsspel

Het bewegingsspel wordt op een bepaald moment in de ochtend samen met de hele groep beleefd. Met het bewegingsspel wordt een (deel van het) thema uit het ochtendspel aangeboden vanuit bewegingen, die de kinderen kunnen nabootsen. Wat in het ochtendspel als beeld is beleefd en wat door de dag heen in het begeleide en vrije spel is verwerkt, wordt ook in het bewegingsspel in de gebaren herhaald. Bij het bewegingsspel brengt het kind een innerlijk beeld opnieuw tot leven. Wat door de persoonlijke beleving van het kind heen is gegaan verschijnt opnieuw in een doelgericht en zinvol gebaar.

Samen met de kinderen speelt de PP'er elementen uit het ochtendverhaal na, voornamelijk met woorden, bewegingen en gebaren. Leidend is daarbij de innerlijke voorstelling die de bewegingen vormgeeft en doeltreffend maakt. Het bewegen vanuit een innerlijke voorstelling is versterkend voor het hele levensritme van het kind. Het thema en de woorden die centraal staan, worden door de beweging aan den lijve ondervonden. Denk aan op je tenen staan voor een appel hoog uit de boom te plukken of kwakend op je hurken als een kikker te springen. Zo worden woorden en begrippen door het gehele lichaam uitgebeeld en begrepen.

2.6 Dagelijkse begeleide activiteiten in de kleine groep

2.6.1 Begeleide activiteiten

Een PP'er begeleidt een groepje van vier kinderen bij een spelactiviteit aan de nabootstafels, in het sensopathische atelier, in het atelier, de huishoek, leeshoek of de bouwhoek. De rest van de groep gaat o.l.v. de andere PP'er vrij spelen. Deze PP'er observeert en faciliteert het spel. Ook zorgt zij ervoor dat de PP'er die de begeleide activiteit uitvoert niet gestoord wordt. Tijdens de begeleide activiteit in de huishoek of aan de nabootstafel worden de woorden van de week al spelend herhaald.

2.6.2 De nabootstafel

Op de groep wordt aan de nabootstafels tijdens het vrije spel dagelijks in de kleine groep of individueel gespeeld. Op de nabootstafel staan voorwerpen die (een deel van) het beeld van het ochtendspel weergeven. Dus dezelfde kleur speeldoeken en een of meer figuren/voorwerpen die in het ochtendspel centraal stonden. De Pedagogisch professional geeft een korte aanzet en laat de kinderen vervolgens hun eigen spel spelen. Zij zal goed waarnemen of het kind elementen uit het ochtendspel overneemt, woorden daaruit gebruikt of juist een geheel nieuw spel speelt met het materiaal. Hierdoor kan de PP'er een goed beeld krijgen van de taalontwikkeling van het kind. Dit spel biedt kansen om de nieuwe woorden uit het ochtendspel spontaan te gebruiken. Afhankelijk van de leeftijd van de kinderen en de taalontwikkeling zal dit nabootsen (of naspelen) op verschillende niveaus gespeeld worden. De peuter kan niet anders dan volgens zijn ontwikkeling spelen. De PP'er zal niet ingrijpen in het spel hooguit een aanzet geven, aansluiten of een verrijkende impuls geven.

Observaties van taalgebruik worden genoteerd in het logboek, waarna opgenomen in het kindvolgsysteem.

2.7 De speelhoeken

2.7.1 De huishoek/winkelhoek

In iedere speelruimte is een 'speelhuisje' (ook wel het rode huis genoemd) aanwezig. Het is een huisje met o. a. een keuken en de bijbehorende materialen. Dit is bij uitstek de plek waar de peuter de wereld om hem heen nabootst. Hoe meer PP'ers in de groep huishoudelijke taken vervullen en zo nu en dan koken en bakken, hoe meer dit nabootsspel zal optreden. Bij goed waarnemen van spel in de huishoek, zal de Pedagogisch professional regelmatig gelegenheden tegenkomen waarbij kindvolgend spel een toevoeging kan betekenen. Hier wordt door de PP'er vooral kansen gegrepen om de ontwikkeling van de peuter te stimuleren.

Ook het winkeltje kan gerekend worden tot de huishoek door de relatie tot het spel waarbij alle huishoudelijke activiteiten aan de orde zijn: voor de poppen zorgen, schoonmaken, koken en dus ook boodschappen doen. In het winkeltje kan op speelse wijze worden geteld, gemeten en gewogen.

2.7.2 De (voor)leeshoek

Voorlezen en - met de kleinsten - samen een prentenboekje kijken, behoort tot de dagelijkse aandachtsgebieden. De in de groepen aanwezige boeken zijn allemaal geselecteerd op beeld- en taalgebruik dat voldoet aan de onder het kopje taalontwikkeling genoemde eisen. De boekenvoorraad op de groepen is altijd afgestemd op het seizoen en past zoveel mogelijk binnen de gekozen thema's. De kinderen mogen zelf passende boeken kijken en 'lezen', waarbij respectvol omgaan met de boeken hoort tot de voorbeelden die de kinderen krijgen. Behalve taalverrijking kan voorlezen ook gelegenheid bieden op onnadrukkelijke en beeldende manier te tellen.

De (voor)leeshoek biedt ruimte voor bewust werken met een kleine groep en ook om kansen te grijpen om samen met een kind of kinderen interactief voor te lezen.

2.7.3 De bouwhoek

Manden met blokken in allerlei soorten en maten, houten constructiespeelgoed, dennenappels, kleurige houten puzzelstukjes, houten dieren maar ook de houten treinrails met treintjes, bruggen, auto's, garage e.d. horen in de bouwhoek.

Construeren gebeurt met name in deze hoek. De bouwhoek biedt ook ruimschoots mogelijkheden voor het opdoen van reken- meet- en wiskunde -ervaringen. Daarbij gaat het op deze jonge leeftijd niet over cijfers, maar over het leren omgaan met de ruimte en met ruimtelijke vormen en over het spontaan vergelijken van lengte, breedte, gewicht en inhoud.

Vanaf dat moment kan het kind gevoel voor vorm en vormverandering ontwikkelen. Als er enig ruimtelijk inzicht is verworven, kan het kind daar ook de wonderen van beleven. Dat zal zijn spel een extra dimensie geven. De bouwhoek biedt daartoe ruimschoots mogelijkheden.

Het gaat er vooral om dat er beweeglijk en speels met vormen en getallen wordt omgegaan. Dat een kind mag ontdekken. Tellen is geen taboe, maar gebeurt niet schools. Eenvoudig 'tellen' komt vanzelf harmonisch aan bod in allerlei liedjes en opzegversjes, waarvan er een groot aantal is geïntegreerd in de speel-sfeer-leerthema's.

Het goed waarnemen van het spel in de bouwhoek kan de PP'er een schat aan materiaal opleveren t.a.v. de verschillende spelvormen (het leggen van series, afbakenen van ruimtes met hekjes etc.) Net als het spel in de huishoek, kan het (vrije) spel in de bouwhoek eventueel verrijkt worden door kind volgend meespelen.

2.7.4 Het atelier

In het atelier leren kinderen omgaan met allerlei materialen door te manipuleren en al doende te construeren. Dat kan knutselmateriaal zijn, maar ook gewoon bladeren of ander organisch materiaal. Het atelier bestaat uit een lage tafel, stoeltjes en een open kast waarin het materiaal op pakhooft voor de kinderen staat uitgesteld. Naast de voor de hand liggende materialen als verf, lijm, kwasten papier, stof etc. zullen daar ook altijd aan het seizoen gerelateerde materialen liggen als schelpen, wol, veren, herfstbladeren, bolsters, etc. alsook de specifieke 'vrijeschoolmaterialen' als bijenwaskrijt en zijdevloeipapier e.d.

De kinderen zijn vrij om te pakken wat ze willen en worden daartoe aangemoedigd uit het rijke aanbod aan materialen. Het gaat in deze activiteit altijd om het vrije creatieve proces met het materiaal. Er is geen resultaatgerichtheid en er wordt niet gestuurd. Ieder kind doet met het aangeboden materiaal wat het zelf wil ontdekken. Het aanbod hangt mede samen met het thema.

Spel in het atelier kan bijdragen aan rekenervaringen door het bezig zijn met materiaal dat van vorm kan veranderen (klei, rijst, ruwe wol, zand, bladeren etc.) of door het spel met het verdwijnen en weer verschijnen van dingen.

2.7.5 Het sensopathisch atelier

Zintuigspel is het gericht bieden van zintuigervaringen, vooral van tastervaringen.

In de antroposofische kinderopvang is de harmonieuze ontwikkeling van de zintuigen een centraal thema dat dagelijks op verschillende manieren aandacht krijgt. Daarbij is de tastzin bij jonge kinderen misschien wel het belangrijkste zintuig en de harmonieuze ontwikkeling daarvan essentieel voor het lekker-in-zijn-vel zitten van het kind. Wij spelen daarop in door bij ieder speel-sfeerleerthema suggesties te voegen voor een zintuigspel. Uiteraard zal daarbij uitsluitend worden gewerkt met natuurlijke materialen omdat die de meest

gedifferentieerde zintuigervaring geven. Maar de aandacht voor de zintuiglijke ervaringen zal zich uiteraard niet beperken tot het voelen van materialen, maar het zal de hele dagelijkse omgang van de kinderen met hun omgeving doortrekken.

Specifiek aandacht voor de tastzin wordt geboden in het sensopathisch atelier. Hier worden verschillende natuurlijke materialen aangeboden al naargelang het weekthema en het seizoen. De tastzin en de fijne motoriek worden hierbij aangesproken en beginnende wiskunde en tellen komen hier speels aan bod.

Tenslotte, neemt het buitenspel een belangrijke plaats in. Daar kunnen de kinderen voortdurend in aanraking komen met een veelheid aan zintuiglijke indrukken. Het ervaren van zon of vrieskou op je wangen, het spelen met zand, (regen)water, bladeren, takken en bolsters, het luisteren naar de wind, het getik van regen, het zien van de wolken en de kleur van de zomerbloemen – het levert allemaal

intense en oergezonde zintuiglijke gewaarwordingen op. In de ochtendverhalen wordt de kinderziel geopend voor deze indrukken.

2.8. Ouderbetrokkenheid

Ouders zijn een belangrijk onderdeel van kwalitatieve kinderopvang. Een goede relatie tussen ouder en PP'er is van grote waarde voor het kind. Het gezegde zegt niet voor niets "It takes a village to raise a child". De relatie tussen ouder en Pp'er is van groot belang bij een VE-locatie. Zowel ouders als kind komen in een voor hen nieuwe omgeving. Daarnaast is in ieder geval het kind nog niet de Nederlandse taal machtig; ouders kunnen de taal al machtig zijn of nog lerende. Ons ouderbetrokkenheidsbeleid steunt daarom op verschillende pijlers: (kwalitatief) contact maken met de ouders, verschillende vormen van ouderbetrokkenheid en de ouder betrekken bij de ontwikkeling van hun kind.

2.8.1 Contact maken met de ouder

Het eerste contact met de ouders is om een vertrouwensband op te bouwen. Belangrijker is dat er ook wordt geluisterd naar de ouder bijvoorbeeld welke taal wordt thuis gesproken en of ouders al het Nederlands machtig zijn. Het belangrijkste in de wenfase is dat de ouder vertrouwen krijgt in de PP'ers waardoor zij met gerust hart hun kind achterlaten.

Als hun kind bij ons op de groep zit wordt aan het eind van de ochtend een warme overdracht gegeven door de PP'er. Hierbij wordt verteld wat het kind heeft beleefd en of er nog bijzonderheden zijn gebeurd. Het is altijd mogelijk dat de ouder op dit moment nog vragen heeft. Kunnen deze kort beantwoord worden dan gaat de PP'er hierop in. Schat de PP'er in dat het wat langer duurt dan kan er altijd een afspraak worden gemaakt.

2.8.2 Intakegesprek

Hebben de ouders hun kind ingeschreven en is het kind geplaatst op de groep, dan bellen we een maand van tevoren dat het kind mag komen en plannen we een kennismakingsgesprek.

We hebben een uitgebreid kennismakingsgesprek waarin onder andere wordt verteld hoe het dagritme op de VE-peutergroep eruitziet en het praktische reilen en zeilen op de groep. Een aantal weken voor de geplande opvang wordt er een afspraak voor het intakegesprek gemaakt. Met het plaatsingscontract wordt de inlog voor het ouderportaal online meegestuurd, hierin dienen ouders vooraf thuis alle info over hun kind online in te vullen en tijdens het Intakegesprek kunnen ze dat toelichten. Zodoende komt de Pedagogisch professional tijdens het gesprek van alles te weten over de eigenschappen, gewoontes en de ontwikkeling van het kind. Verder worden ouders in dit gesprek geïnformeerd over de organisatie, het beleid en de praktische zaken van de opvang bij het de peutergroep. Ook worden er tijdens dit intakegesprek de eerste wenafspraken gemaakt voor op de peutergroep.

2.8.3 Wenbeleid

Het moment dat een kind voor het eerst naar de peutergroep gaat is een grote stap in zijn/haar leven. Tot nu toe zijn de meeste kleintjes steeds in een vertrouwde omgeving geweest: thuis bij papa of mama en soms bij een vaste oppas als opa of oma. Het kind is dus gehecht aan zijn/haar vaste omgeving.

De peutergroep en de Pedagogisch professionals zijn voor een nieuwkomer onbekend en daardoor kan het kind zich onveilig voelen. Wennen betekent daarom: gaandeweg leren dat de peutergroep een veilige omgeving is. Op den duur zal er hechting tot stand komen; niet alleen tussen de peuter en de Pedagogisch professionals, maar ook tussen de kinderen onderling. Er zijn ook kinderen die niet huilen tijdens de wenperiode. Ook dan houdt de Pedagogisch professional het welbevinden van het kind goed in de gaten: speelt het, blijft het in een hoekje zitten, hoe gedraagt het zich?

Over het huilen hoeven ouders zich geen zorgen te maken. Het is een natuurlijke reactie. Het is belangrijk dat de ouders een positief signaal afgeven: bij voorkeur niets zeggen over (niet) huilen, maar kortdaat afscheid nemen: 'Tot straks'.

Door mee te doen aan het dagprogramma leert het kind erop te vertrouwen dat papa of mama weer terugkomt. Na een aantal keer op de peutergroep zal het kind zich veilig voelen en met plezier de peutergroep gaan bezoeken.

Verlengen van de wentijd wordt afgeraden; dan blijft het kind zich op de ouder richten, waardoor de wenperiode langer zal duren.

Elke Vlinderboom locatie heeft een eigen wenbeleid geformuleerd. Deze staat beschreven in het werkplan van de betreffende locatie.

2.8.4 Aanbod van ouderbetrokkenheid

Ouderavonden: De peutergroep organiseert minimaal tweemaal per jaar een ouderavond. In afstemming met de vraag van ouders wordt er informatie over een opvoed- of ontwikkelingsthema, soms met medewerking van het OKT, het consultatiebureau of een kleuterjuf) aangeboden, vaak in combinatie met een knutselactiviteit die samenhangt met een jaarfeest (bv het maken van een sinterklaascadeautje).

Ouders welkom bij jaarfeesten: Bij een aantal jaarfeesten worden ouders uitgenodigd om het samen met hun kind mee te vieren. Voorbeelden hiervan zijn Sint-Maarten, als ouder en kind samen met de lantaarn lopen, een lentewandeling en met het zomerfeest met spelletjes en picknick in het park.

Nieuwsbrieven: Informatie naar ouders wordt ook in de nieuwsbrief per mail doorgegeven. Deze brief kan gaan over hoe we een jaarfeest vieren op de groep, over de achtergronden van het jaarfeest en welke activiteiten er plaatsvinden in het kader van de VE. Er worden tips aangeboden hoe ouders hier thuis op aan kunnen sluiten met hun kind. We plaatsen de versjes en liedjes die in de betreffende periode op de groep gezongen worden, er is een boekenhoekje, knutseltips en ander nieuws.

Het VE-informatiebord: Iedere twee weken is er een ander ochtendspel op de groep met andere woorden en een aangepast aanbod in de verschillende hoeken. Het ochtendspel, de woorden en een afbeelding van het tafelspel hangt in de hal. Hier kan de ouder kennisnemen van het aanbod aan hun kind en eventueel een foto van nemen om er thuis met hun kind over te praten.

Het openingskringetje: Het is mogelijk dat afwisselend ouders, in overleg met de Pp'ers, bij het beginkringetje kunnen blijven. Zo kunnen zij een keer de liedjes en verhalen meebelevend zodat ze thuis daarop kunnen aansluiten. Ouders kunnen hierbij aansluiten, zodat ze zien en meemaken wat hun kind beleeft.

Mogelijkheid tot participatie op de groep: Tijdens de jaarfeesten of tussendoor zijn er momenten dat ouders bijvoorbeeld kunnen helpen op de groep bij brood of koekjes bakken, een pompoen uithollen of anderszins. Door met iets bezig te zijn is de ouder niet alleen een observator maar deelgenoot op de groep. Door een zinvolle bezigheid van de ouder, zien de kinderen een goed voorbeeld. De ouder ziet en beleeft veel op de groep hoe er met de peuters wordt omgegaan.

Voorleestasjes: VE-ouders krijgen zes-wekelijks een voorleestasje mee. In dit tasje zitten de verhalen dat die periode in het ochtendspel wordt gespeeld, de woorden die centraal staan, een boekje dat ook tijdens de ochtenden samen met het kind wordt voorgelezen en wat de ouders dan ook samen thuis kunnen lezen en een knutsel die past in de tijd van het jaar. Na deze weken leveren ze het tasje in en ontvangen ze een nieuw tasje.

2.9 Zorgstructuur binnen de VE

Onder de zorgstructuur vallen de kopjes Oudergesprekken, Ouderbetrokkenheid voor een doelgroepkind, het kindvolgsysteem, kindbespreking, mentor van het kind, doorgaande leerlijn naar het onderwijs en andere samenwerkingen en signaleren en doorverwijzen.

De zorgstructuur bestaat uit de mentor die de eerste signalering doet. De leidinggevende en de VE-coach staan altijd op de achtergrond klaar om ondersteuning te bieden bij contacten met meerdere disciplines.

2.9.2 Ouderbetrokkenheid bij doelgroepkinderen

De ouderbetrokkenheid wordt tijdens de intake verteld. De wensen en vragen van ouders worden blijvend in kaart gebracht en vertaald in het ouderaanbod. De geboden ouderbetrokkenheid wordt geëvalueerd vanuit de ervaringen van de ouders. Verbeterde afstemming naar ouders wordt twee keer per jaar besproken en doorgevoerd in het aanbod.

Ouders van doelkinderen worden goed begeleid. In dit oudergesprek wordt behalve de ontwikkeling van het kind besproken ook aan ouders tips gegeven hoe de taalontwikkeling (en mogelijk andere ontwikkelingen) te stimuleren met betrekking tot het aanbod op de speelgroep.

In ontwikkeling is de VE-app: ouders die worden hier rechtstreeks op de hoogte gehouden van alle aanbod en hoe dit aan hun kinderen thuis te bieden.

In ontwikkeling is het VE-tasje met boekje van het seizoen om thuis te lezen, de poster met het woord- web en evt. een knutsel.

2.10 Het Kind volgsysteem

Wij werken op De Vlinderboom met het kindvolgsysteem van de BVS (Begeleidingsdienst Vrije Scholen). Met behulp van deze observatielijst observeren wij alle aspecten van de ontwikkeling van kinderen tussen twee en een half en vier jaar. We observeren of een kind goed in zijn vel zit, of het zich uitgedaagd voelt door verschillende activiteiten en of er signalen zijn die wijzen op een risico voor de ontwikkeling. We observeren kinderen tijdens spontane activiteiten waarbij ze actief bezig zijn. Dat zijn

allerlei dagelijkse situaties waarin kinderen aan het spelen zijn; alleen, met andere kinderen of samen met ons. Waar gewenst organiseren we activiteiten om bepaalde vaardigheden te kunnen observeren. Denk hierbij aan activiteiten als scheuren, springen, staptegels, een kringspelletje.

Bij een vermoend ontwikkelingsrisico wordt, in overleg met ouders, extra geobserveerd en overlegd met de jeugdzorgorganisatie hoe verdere begeleiding te vervolgen. Elk doelgroepkind wordt met 3,5 jaar gemeld aan de IB-er van de basisschool om af te tasten of het kind ook kan instromen naar de kleuterschool.

2.10.1 Observatie en ontwikkelingsresultaten

We vullen het kindvolgsysteem minimaal twee keer per anderhalf jaar in. De frequentie en het moment van observeren is voor alle locaties gelijk met Amsterdam als uitzondering. Dit staat in het desbetreffende werkplan beschreven. Middels het kindvolgsysteem maken we een aantal ontwikkelingslijnen zichtbaar: wat het kind al kan en weet en welke volgende stap in zijn ontwikkeling mogelijk is. De observaties worden herhaald en in hetzelfde formulier ingevuld, zo krijgen we de ontwikkeling goed in beeld. Daarnaast maken de PP'ers een kindbeeld, dit is een verslag, geschreven over het kind. Onze ondersteuning en ons handelen wordt hier vervolgens op afgestemd. De collega's lezen altijd de observatie mee.

2.10.2 Oudergesprekken

Aan de hand van het kindvolgsysteem wordt een oudergesprek gevoerd. Bij een vermoeden en/of constatering dat er een stagnering in de ontwikkeling of iets anders aan de hand is, wordt het betreffende kind eerst nader geobserveerd en binnen het team besproken. Vervolgens wordt het aandachtspunt met de ouders besproken. Met de ouders wordt besproken: of ze de problemen herkennen en welke rol zij hierin kunnen spelen, welke stappen zij ondernemen en welke stappen door ons ondernomen kunnen worden. Indien gewenst wordt hulp van externe zorgverleners ingeroepen (zie kopje "Samenwerking met andere organisaties"), op ons initiatief of het initiatief van ouders. Ons uitgangspunt hierbij is dat we alles doen in overleg met ouders. In het geval van externe zorg sluiten PP'ers zoveel mogelijk aan bij de zorg die extern geboden wordt. Indien gewenst zijn er contacten met de externe zorgverleners in een multidisciplinair overleg.

We bieden in principe drie oudergesprekken aan (de locatie Amsterdam is hierop een uitzondering):

1. Intakegesprek bij het begin van de opvang, een kennismaking.
2. Oudergesprek in het derde jaar, het kindvolgsysteem wordt besproken.
3. Oudergesprek rond 3 jaar en 9 maanden: voor de overdracht naar de basisschool bespreken we samen met ouders de observaties van het kindvolgsysteem.
 - Op verzoek van de ouder of de Pedagogisch professional.
 - Bij het brengen is er mogelijkheid tot overdracht, bij het afhalen is hier ook kort de ruimte voor.

Kinderen die extra ondersteuning nodig hebben worden besproken tijdens de kindbespreking. Hier wordt o.a. de observatie en het kindvolgsysteem besproken en een plan van aanpak gemaakt: welke zorg een kind nodig heeft en welke zorg wij kunnen bieden. Dit gaat in samenspraak met de ouder(s). Een onderdeel van het plan van aanpak is de evaluatie na een afgesproken tijd. Hier wordt gekeken of de extra ondersteuning en begeleiding het gewenste beeld geeft en wordt de interventie bijgesteld.

We hebben meer oudergesprekken met de ouders van doelgroep peuters. Deze hebben minimaal 4 oudergesprekken.

2.10.3 Kindbespreking

VE-kinderen en kinderen met opvallend gedrag worden besproken in de kindbespreking dat een onderdeel is van het maandelijks overleg. Bij opvallende ontwikkeling wordt de IB-er van school geraadpleegd, als het kind 3,5 jaar is of al eerder. Wanneer kinderen zich sneller ontwikkelen dan gemiddeld, wordt gekeken op welke manier er voor uitdaging kan worden gezorgd. Er wordt een groepsplan opgesteld, wat heeft de groep als geheel nodig en wat heeft ieder kind individueel nodig. Dit wordt bijgehouden in het reflectieformulier groep.

Voor kinderen die in de kindbespreking en bij de eerste observatie opvallen èn bij doelgroepkinderen (zo nodig) wordt een individueel ondersteuningsplan ingevuld. Daarin wordt weergegeven welke individuele ondersteuning voor het kind nodig is. Er wordt een plan van aanpak opgesteld. Dit plan wordt besproken met de ouders, na een aantal weken geëvalueerd en indien wenselijk wordt er een nieuw plan gemaakt.

Die kinderen krijgen in de kleine groep meer individuele begeleiding. De andere kinderen gaan mee in de grote groep met alle activiteiten en gangbare begeleiding. De Vlinderboom wil een kind de ondersteuning bieden die het nodig heeft en heeft hiervoor verschillende mogelijkheden. Uitgangspunt is het kind te laten worden wie het is.

2.10.4 Mentorkinderen

De mentor is een van de Pedagogisch professionals die werkt op de groep van het kind, die de ouder ontmoet bij de intake. Deze mentor is het aanspreekpunt voor ouders en kind als het gaat om de algemene ontwikkeling en het welzijn van het kind. De mentor observeert het kind en overlegt met de collega hierover. Eventueel vervult de mentor ook een rol in het contact met andere professionals, uiteraard met toestemming van de ouders. Mentorlijsten zijn opvraagbaar bij de PP'ers.

2.11 Doorgaande leerlijn naar het basisonderwijs en de BSO

Alle peutergroepen zitten in een gebouw van de vrije school. Bijna alle peuters gaan door naar deze school. De overdracht van het kind met een VE-indicatie en kinderen zonder VE-indicatie, indien ouders hier toestemming voor geven, middels een warme overdracht en het kindvolgsysteem dat als kopie aan de kleuterjuf wordt gegeven. Drie keer per jaar hebben de PP'ers van de peutergroep en de kleuterjuffen een overleg waarin de kinderen besproken worden, tussentijds is er overdracht bij kinderen die speciale overdracht vragen, eventueel in aanwezigheid van (een van de) ouder(s). Zo wordt ook de overdracht gedaan als de peuter doorstroomt naar de BSO van de Vlinderboom.

Als de peuter naar een andere school en/of BSO gaat wordt het kind dossier met de ouders meegegeven om aan de nieuwe school te geven. We streven ernaar om dan een telefonische overdracht te doen. Hierbij wordt ingegaan op de gebruikte VE-methode. De vrije scholen werken ook met een volgsysteem wat is ontwikkeld door de BVS, en daarmee dezelfde kijk op ontwikkeling vormt.

De pedagogiek van de peutergroepen op basis van de antroposofie sluit naadloos aan bij die van Vrije Scholen, op de antroposofische pedagogiek gestoeld is.

Op deze manier kan het kind van 0-12 jaar in een doorgaande, eenduidige ontwikkelingslijn en gedeelde visie gevolgd worden.

Op dit moment werken de Vrije scholen (nog) niet met een VE-programma. Mochten zij dit in de toekomst gaan doen, dan hebben zij de intentie om gebruik te maken van Speelplezier.

Per locatie vindt een aantal keer per jaar een breed overleg plaats tussen de VE-coördinator, de leidinggevende van de locatie de IB'er van school en de kleuterjuffen.

Voor een goede samenwerking en afstemming met de school heeft de leidinggevende regelmatig overleg met de directeur. Daarnaast vindt er één of twee keer per jaar breed overleg plaats tussen de schoolleiding, de IB'er van school, een kleuterjuf, de VE-coördinator en de leidinggevende van de specifieke locatie. Dit overleg is een evaluatie-overleg betreffende o.a. de geboden VE, hoe daarin samen te werken ter handhaving en verbetering van de kwaliteit.

2.11.1 Afwijkend gedrag kinderen

Het kan voorkomen dat een kind, door allerlei oorzaken, op een dusdanige wijze functioneert dat de opvang bij de Vlinderboom bemoeilijkt wordt in de groep. Mocht een dergelijke situatie ontstaan dan zal er in goed overleg tussen ouders, Pedagogisch professionals en leidinggevende naar een oplossing gezocht worden. We hanteren het stappenplan opvallende ontwikkeling voor de peuterleeftijd. Het is mogelijk dat de Vlinderboom, in exceptionele gevallen, besluit om de opvang van het betreffende kind te staken en daarmee de plaatsing te beëindigen.

2.11.2 Vermoeden kindermishandeling

Als er gegronde redenen zijn om te vermoeden dat er sprake is van kindermishandeling en/of verwaarlozing zal de Vlinderboom het protocol kindermishandeling (KM) volgen. We volgen dan binnen de werkinstructie kindermishandeling het stappenplan bij vermoeden van kindermishandeling. De meldcode is in te zien op de locatie en wordt met het team besproken. Pedagogisch professionals met een vermoeden van kindermishandeling kunnen terecht bij de aandachtfunctionaris: Carmen van Rumt.

2.12 Samenwerking met andere organisaties

De Vlinderboom werkt met een aantal andere organisaties samen om een zo optimaal mogelijke begeleiding te bieden aan kinderen en hun ouders. De organisaties waar wij mee samenwerken staan beschreven in het kopje 'signaleren en doorverwijzen' op de sociale kaart.

2.12.1 Signaleren en doorverwijzen

Signaleren betekent dat je opmerkzaam bent op iets dat opvalt bij kinderen. Je vraagt je af of het iets is om je zorgen over te maken. Het is belangrijk dat Pedagogisch professionals niet te lang blijven rondlopen met vragen en twijfels, maar er werk van maken. Als problemen tijdig herkend worden, dan

kan het vaak voorkomen worden dat ze verergeren. Door in een vroeg stadium signalen te herkennen als een stoornis of risico voor de ontwikkeling, kunnen Pedagogisch professionals een bijdrage leveren aan vroegtijdige onderkenning. Om te helpen bij het herkennen van kinderen met opvallend gedrag is in de werkinstructie protocol ‘kinderen met opvallend gedrag’ te vinden welke stappen je kunt nemen als je opvallend gedrag signaleert. Ook wordt de signalenlijst behorende bij Handleiding Meldcode Kindermishandeling gebruikt. In het groepsoverleg hebben we kind besprekingen waarin de zorgen worden gedeeld met de collega’s en de leidinggevende, we geven elkaar feedback. Organisaties waar Pedagogisch professionals en ouders terecht kunnen wanneer er zorg is over de ontwikkeling van een kind zijn:

- Consultatiebureau als er ontwikkelingsproblemen zijn met jonge kinderen;
- De VE-coördinator heeft, als wenselijk, contact met de jeugdverpleegkundige en jeugdarts van het consultatiebureau om kinderen die door hen geïndiceerd zijn voor VE in beeld te krijgen;
- Huisarts als er problemen zijn met mogelijke/waarschijnlijke biologische of genetische oorzaak;
- Pedagogen van GGD-jeugdgezondheidszorg voor algemene vragen m.b.t. ontwikkeling en opvoeding;
- Voor algemene vragen rondom opvoeding of problemen waar het gezin tegen aan loopt. Op alle voorschoolse voorzieningen en basisscholen komen de sociaal werkers. Zij zetten zich in ter versterking van kinderen en gezinnen.
 - Amsterdam: OuderKindTeam (OKT)
 - Alkmaar/Oudorp: CJG
 - Zaandam: Centrum Jong
 - Haarlem: CJG
 - MEE: wanneer er mogelijk sprake is van een psychische of verstandelijke beperking
- Veilig thuis bij vermoeden kindermishandeling. 'Veilig Thuis' is er voor iedereen die hulp nodig heeft omdat het thuis niet veilig is. Voor advies, ondersteuning en als het nodig is het melden van huiselijk geweld en kindermishandeling, ook bij crisissituaties;
- Op de sociale kaart staan alle adressen waar we die kunnen bereiken;
- De VE- coach en directie hebben contact met gemeente over nieuwe ontwikkelingen.

2.13 Opleiding en training

BVS-schooladvies is het onderwijsadviesbureau met kennis en expertise van het (jonge) kind en van de antroposofische pedagogiek. Voor de Vlinderboom verzorgt BVS-Schooladvies nascholingen voor onze Speelplezier trainer binnen de Vlinderboom. Zij verzorgt de methodische training in Speelplezier voor de PP'ers in trainingsbijeenkomsten en coaching on the job. De VE-coördinator heeft de training 'Hbo'er in de voorschool' (via Het ABC) gevolgd. De Hbo'er in de voorschool volgt ook de nascholing voor trainer. Vanuit de Vlinderboom worden studiedagen en workshops aangeboden. Dit is opgenomen in het opleidingsplan. Er zijn medewerkers die hun eigen vraag voor scholing hebben. Dit komt voort uit hun POPlan. Daarnaast organiseert de VE-coach ook intervisiebijeenkomsten om met de PP'ers van de VE-locaties ervaringen uit te wisselen, om zo elkaar te helpen en te stimuleren tot een kwalitatieve verbetering van het aanbod en de vaardigheden.

2.13.1 HBO'er in de voorschool en VE-coördinator

De PP'ers kunnen een beroep doen op de HBO'er in de voorschool en VE-coördinator. Deze taak wordt binnen de Vlinderboom door één persoon vervuld. De taak van de VE-coördinator is ondersteuning van de PP'ers, de kwaliteit van hun handelen verbeteren en de kwaliteit van VE te borgen. Tijdens de implementatie van de methodiektraining geeft zij iedere maand coaching-on-the-job. Zij staat dan boventallig op de groep.

Na het scholingstraject komt zij in ieder geval twee keer per jaar observeren op de groep met betrekking tot het pedagogisch handelen van de VE op de groepen. Aansluitend vindt een coachgesprek plaats. Op basis van deze observaties en gesprek wordt jaarlijks een POP-plan opgesteld waar de PP'er de rest van het jaar aan werkt. Het is altijd mogelijk om tussen de geplande observatie door afspraken met de coach te maken. Zie verder 3.7 voor uitgangspunten voor de coaching.

De VE-coördinator is vijf keer per jaar aanwezig bij het peuteroverleg (inclusief kindbespreking). Tijdens deze bijeenkomsten komen verschillende onderwerpen uit de VE-methodiek aan bod, evenals de ontwikkeling van VE-kinderen en kinderen die extra aandacht nodig hebben.

De intentie is cyclisch te werken binnen de groepen. In elk overleg wordt er binnen het team één onderwerp uitgelicht waarop de komende maanden gezamenlijke focus ligt. De voortgang en uitvoering hiervan wordt gemonitord door de VE-coördinator in samenwerking met de LG. In het daaropvolgende overleg wordt het gekozen onderwerp geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie wordt besloten of er een nieuw onderwerp wordt geïntroduceerd of dat het huidige onderwerp verder wordt verdiept.

2.12.2 Evaluatie

De Leidinggevende, VE-coördinator, beleidsmedewerkers en PP'ers evalueren jaarlijks de kwaliteit van de VE op de volgende punten en rapporteert hierover aan betrokken partijen:

- Ouderbetrokkenheid (is het effectief, worden er minimaal 50 % van de ouders bereikt, is het nog steeds vraaggericht);
- Kwaliteit aanbod (gemeten aan de afspraken in het beleid);
- Scholing: kennis en vaardigheden van de PP'ers;
- Inrichting van de ruimte (voldoende aanbod materiaal);
- Zorgstructuur (observatiesysteem, oudergesprek);
- Doorgaande lijn naar de kleuterschool

Om de kwaliteit van aanbod te evalueren wordt er gekeken naar de resultaten van de zorgkinderen en of het VE-aanbod effect heeft gehad op deze peuters. Zo nodig is er aanpassing van het VE-aanbod. Dit evalueren van de resultaten wordt gedaan op groeps- en locatieniveau, ze worden geanalyseerd en er worden conclusies getrokken en doorgevoerd in de verbetering van het programma.

De evaluatie van VE en de resultaten leiden tot concrete verbeterplannen, met concrete doelen en heldere planning, de afspraken over de VE liggen vast en zijn voor eenieder toegankelijk.

Vlinderboom breed werken we met een TOP: team ontwikkelplan. Jaarlijks worden 3 aparte overleggen gevoerd om binnen het TOP de doelen te stellen, eraan te werken en bij te stellen en te evalueren.

Binnen De Vlinderboom wordt gewerkt met dit beleidsplan. Op de genoemde manieren werken de leidinggevende en de PP'ers aan een voortdurende bewaking en waar nodig verbetering en ontwikkeling ervan. Dit beleidsplan wordt jaarlijks geëvalueerd en indien nodig aangepast. De resultaten worden concreet en meetbaar vastgelegd, en levert deze aan de gemeente volgens afspraak.

2.13 Werken aan inclusiviteit en diversiteit

Visie

Als Vlinderboom zijn we in schooljaar 2024-2025 bewust begonnen met diversiteit en inclusiviteit op de groepen en in onze jaarfeesten naar buiten te brengen. We willen hiermee een omgeving voor de kinderen creëren waarin iedereen zich welkom voelt. Iedereen, van PP'ers tot kinderen tot ouders, is welkom bij de Vlinderboom ongeacht achtergrond of cultuur. Van zowel de volwassenen als de kinderen die nog in ontwikkeling zijn stimuleren we respect voor verschillen en werken we aan empathie voor elkaar.

Scholing en praktische vormgeving op het gebied van inclusiviteit

Vanaf het schooljaar 2024-2025 zijn we gestart met het omvormen van de jaarfeesten. We willen minder de nadruk leggen op de christelijke feesten en meer de nadruk leggen op de rondgang van de seizoenen in het jaar. Dit laatste past bij onze visie. Zo zijn de namen van de christelijke feesten als Maria Lichtmis naar moeder aardefeest, Palmпасen en Pasen veranderd naar lentefeest en is Pinksteren het meifeest geworden. Daarnaast zijn er veranderingen in de antroposofische benamingen van feesten: het Michaelsfeest is oogstfeest geworden en Sint Jan zomerfeest. De PP'ers krijgen twee keer dit schooljaar training in hoe om te gaan met de veranderde benamingen en hoe de feesten gevierd gaan worden. Belangrijk hierbij is dat wordt gekeken naar de culturen van de kinderen op de groepen en/of de achtergrond van de culturen van PP'ers in een team. De PP'ers worden gestimuleerd om actief de achtergrond in het vormgeven van de feesten mee te nemen en gedurende het jaar op de groepen aandacht te geven. Besloten is met de jaarfeesten te beginnen omdat deze een belangrijk onderdeel van onze pedagogiek vormen.

Tijdens interviews hopen we terugkoppelingen en feedback te horen van de PP'ers. Zodat kan worden bijgestuurd maar belangrijker dat de Vlinderboom kan zien wat nog nodig is om meer bewustzijn te creëren voor diversiteit binnen onze kinderopvang.

Daarnaast hebben we een jaarfeestenboek waarin alle feesten vanuit de hele wereld zijn opgenomen. Hierin leggen we de link naar de essentie van de feesten waaruit blijkt dat elke cultuur gelijke inzichten heeft op een bepaald moment in het jaar.

Tenslotte stimuleren we PP'ers bewust nieuwsgierig te zijn naar de achtergrond van elk teamlid. Maar ook nieuwsgierig te zijn naar de (culturele) achtergronden van de ouders en wat zij nodig hebben om zich bij ons thuis te voelen. Ouders uit andere culturen worden uitgenodigd om hun feesten met ons te delen.

2.14 Voeding

Gezonde voeding draagt bij aan de gezondheid van kinderen. Door de Vlinderboom wordt bewust gekozen voor biologische en biodynamische voedingsmiddelen waarvan de grondstoffen hun levenskwaliteit behouden hebben, doordat ze op natuurlijke wijze zijn geteeld en bewerkt.

2.14.1 De 10 Gouden eetregels van de Vlinderboom:

1. **Geen geraffineerde suikers of wit-melen.** Deze zorgen voor pieken en dalen in de bloedsuikerspiegel, waardoor kinderen heel druk of juist heel sloom worden.
2. **Goede vetten** uit notenpasta's, pindakaas, boter en oliën. Fijne brandstoffen zorgen voor een verzadigd gevoel en een geleidelijke afgifte van energie. Daarnaast zijn zij ook goed voor de ontwikkeling van de hersenen.
3. We streven naar voeding die **zo min mogelijk bewerkt** is; voeding zonder toevoegingen als geur-, kleur- en smaakstoffen, de producten zo vers en puur mogelijk.
4. **Home-made.** Zoveel mogelijk zelfgemaakte producten, zoals brood, soep, appelmoes of een pannenkoek. De kinderen helpen daarbij mee met het bereiden van de maaltijd. Zo leren zij waar hun eten vandaan komt.
5. Wij bieden **100% biologische - en streven naar biologisch-dynamische voeding.** Dit betekent geen kleur- en smaakstoffen, pesticiden, gifstoffen en antibiotica. Biologische voedingsmiddelen hebben een hogere voedingswaarde en daarnaast is biologische landbouw goed voor natuur en milieu.
6. Wij houden van **Water!** Kinderen krijgen genoeg suikers binnen. Daarom leren wij hun om water en lauwwarme thee te drinken. Er wordt bij de BSO naast thee of water ook diksap bij het sap moment aangeboden. Tijdens de lunch krijgen onze kinderen daarnaast volle melk.
7. **Fruit en groenten.** De peuters eten 's morgens samen fruit, op de BSO in de namiddag. Bij de lunch geven wij aan de kinderen ook rauwkost, of een kopje zelfgemaakte soep. Deze zitten allemaal vol met vezels, vitaminen en mineralen.
8. **Tussendoortjes met voedingswaarde.** De kinderen krijgen geen snoep, wel geven wij hun fruit, rijstwafel met bv. pindakaas of volkorenbrood. Dit zorgt voor een gebalanceerd energieniveau.
9. **Samen aan tafel!** Wij hebben vaste eetmomenten waarop de kinderen samen eten. Het is een rustmoment van de dag, waarop wij even stil staan bij de herkomst van wat er op tafel staat. Dit is iedere keer weer een feestje!
10. We volgen zoveel mogelijk de **seizoenen** met het aanbod van groente en fruit.

2.14.2 Voeding en allergieën

Met ouders wordt overlegd hoeveel en wat hun kinderen wel of niet mogen eten. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan kinderen met allergieën. Kinderen die allergisch zijn nemen naar de BSO en peutergroep hun eigen voeding mee, maar alleen als het kind een speciaal dieet heeft. Als een kind iets niet lust overleggen de Pedagogisch professionals met de ouders wat het kind dan wel mag eten.

2.14.3 Snoep

Kinderen krijgen in principe geen snoep. Als sprake is van een speciale aanleiding, zoals een traktatie of een ander feestje, houden we die suikervrij. Voor inspiratie en tips kan je bij de Pedagogisch professionals terecht. De Pedagogisch professionals zullen erop toezien dat er respectvol met eten omgegaan wordt.

2.14.4 Eetritme peuters

Op de ochtend wordt fruit en een boterham of een eigen gebakken broodje aangeboden. Bij de maaltijd wordt er gedronken, bv. water of thee. Als er brood gegeten wordt dan wordt bij voorkeur de eerste boterham met hartig beleg gegeten, eet een kind meer boterhammen dan kan er gekozen worden voor zoet beleg. De Pedagogisch professionals houden bij wat en hoeveel een kind eet.

3. Risicovol spelen binnen de antroposofische visie

Op De Vlinderboom zien wij risicovol spel als een wezenlijk onderdeel van de ontwikkeling van kinderen. Kinderen hebben van nature de behoefte om te ontdekken, grenzen te verkennen en spannende uitdagingen aan te gaan. Dit sluit direct aan bij onze visie: wij willen dat ieder kind zijn of haar eigenheid ontdekt, een positieve levenshouding ontwikkelt en dat spelenderwijs de wilsonwikkeling wordt versterkt. Binnen onze antroposofische waarden krijgt risicovol spelen daarom een duidelijke plek. We willen kinderen niet belemmeren in hun ontwikkeling – of die nu motorisch, sociaal-emotioneel, creatief of cognitief is. Ontdekken wat je kunt en worden wie je bent, vormt de kern van onze pedagogische visie. Onze pedagogisch professionals stimuleren dit proces door nabij te zijn, te observeren en het spel waar nodig op een passende manier te ondersteunen.

Wat is de definitie van risicovol spelen?

‘Risicovol spelen is een vorm van spelen waarbij kinderen bewust grenzen opzoeken en risico’s nemen die gepaard gaan met spanning en onvoorspelbaarheid, wat bijdraagt aan hun plezier, ontwikkeling en risico-competentie doordat zij zelf leren inschatten welke risico’s zij willen aangaan.’

Wat draagt nog meer bij aan risicovol spelen?

Risicovol spelen draagt bij aan de ontwikkeling van risicocompetentie: kinderen leren bewust met risico’s omgaan, hun eigen grenzen herkennen en inschatten wat wel en niet veilig is. Daarbij ervaren zij vertrouwen in hun eigen kunnen. Deze ervaringen versterken hun motorische, sociaal-emotionele en cognitieve vaardigheden.

In risicovol spel hoort ook de mogelijkheid tot falen. Kinderen leren omgaan met teleurstellingen, ontwikkelen veerkracht en versterken hun probleemoplossend vermogen. Zo dragen we bij aan de growth-mentaliteit, waarin kinderen ervaren dat doorzetten, leren van fouten en nieuwe pogingen ondernemen deel uitmaken van groeien. Wij zien risicovol spelen als een waardevolle leer- en ontwikkelruimte: een plek waar kinderen hun talenten verkennen, vaardigheden oefenen en zelfvertrouwen opbouwen, terwijl zij spelenderwijs leren hun eigen verantwoordelijkheid te nemen.

Verschil tussen gevaar en risico

Belangrijk hierbij is dat dat we de kinderen ook leren gevaren te herkennen. Voor de pedagogische professionals is het belangrijk te realiseren dat risico niet hetzelfde is als gevaar.

Een voorbeeld van gevaar: een kind van drie jaar in diep water te laten zwemmen, zonder toezicht en zonder zwemdiploma’s.

Voorbeeld van risico: kinderen laten klimmen in een boom. Hierbij weegt de PP’er bewust de motorische vaardigheden en leeftijd van de kinderen mee, evenals de veiligheid van de boom. Als Vlinderboom kiezen we bewust van het opzoeken van risico’s binnen een kader waarin de gevaren zijn gelokaliseerd.

3.1 Visie op Begeleiding bij risicovol spelen

Bij De Vlinderboom staat de pedagogisch professional (PP’er) naast het kind. Dit betekent dat de PP’er het kind ondersteunt in zijn eigen ontdekkingstocht, zonder alle moeilijkheden of uitdagingen vooraf weg te nemen. Wij geloven dat kinderen groeien wanneer zij zelf ervaren, proberen en leren omgaan met obstakels.

Rol van de pedagogisch professional

- De PP'er kent ieder kind goed: zij weet hoe het kind motorisch en sociaal-emotioneel reageert en houdt rekening met de ontwikkelingsfase en leeftijdscategorie.
- De PP'er is alert op de uitdagingen van de (speel-) omgeving en weegt continu af wat passend en verantwoord is voor het kind.
- De begeleiding richt zich op het stimuleren van zelfvertrouwen, zelfstandigheid en omgaan met risico's.

Veiligheid en leerproces

- Wij streven naar een veilige speelomgeving, maar accepteren dat kleine verwondingen, zoals blauwe plekken of schaafwonden, onderdeel zijn van het leerproces.
- In uitzonderlijke gevallen kan risicovol spelen leiden tot ernstigere verwondingen, zoals een botbreuk. Dit zien wij als inherent aan het leren omgaan met risico's.
- De PP'er grijpt in wanneer een situatie werkelijk gevaarlijk dreigt te worden of het kind zijn grenzen niet meer kan overzien.

Scholing en professionaliteit

- Onze PP'ers zijn getraind om kinderen te begeleiden bij het nemen van risico's en om in te grijpen wanneer de situatie gevaarlijk wordt.
- Zij beschikken over kennis en vaardigheden om kinderen ruimte te geven voor uitdaging en hen tegelijk te beschermen tegen onaanvaardbare risico's.
- Het team reflecteert regelmatig op de begeleiding van risicovol spel tijdens werkoverleggen en in de coaching, zodat de kwaliteit van de pedagogische praktijk voortdurend wordt versterkt.

3.2 Communicatie naar ouders

- Ouders worden bij de start van de opvang geïnformeerd over onze visie op risicovol spelen.
- We leggen uit dat schrammen en blauwe plekken onderdeel kunnen zijn van het leerproces.
- We streven naar een veilige omgeving waarin kinderen zich kunnen ontwikkelen.
- Bij twijfel of zorgen nodigen we ouders uit voor een gesprek, zodat we samen kunnen bespreken hoe we hun kind het beste kunnen begeleiden.

3.3 Categorieën van risicovol spelen op de locaties

- Op de locaties onderzoeken we de verschillende categorieën van risicovol spelen.
- Voor elke categorie wordt met het team besproken hoe ermee om wordt gegaan en afspraken overgemaakt met in het achterhoofd de definitie van risicovol spelen.
- De nieuwe risicoafweging/ analyse wordt opgenomen in het veiligheid- en gezondheidsplan van elke locatie. Dit plan wordt minimaal eens per jaar geëvalueerd.

De categorieën

De categorieën die we constant verkennen en waar we constant met elkaar gesprek in gesprek over zijn. Bij elke categorie is aangegeven welke capaciteiten in het kind ontwikkeld worden.

1. Snelheid: schommelen, glijden, fietsen, rennen
Versterkt fysieke fitheid, motorische vaardigheden, ruimtelijk inzicht, inschatten van diepte en zelfvertrouwen
2. Spelen op hoogte: klimmen, muurtje, springen, speeltoestel
Versterkt fysieke fitheid, motorische vaardigheden, ruimtelijk inzicht, inschatten van diepte, snelheid en zelfvertrouwen
3. Ruig spel: met stokken spelen, stoeien, pakkertje
Versterkt fysieke fitheid, motorische vaardigheden en sociale vaardigheden
4. Riskante/risicovolle gereedschappen: hamer/timmeren, messen, zaag
Versterkt vaardigheden die je nodig hebt in het dagelijks leven en zelfvertrouwen
5. Spelen met gevaarlijke elementen: vuur stoken, water, rotsen
Versterkt het omgaan met potentieel risicovolle situaties en leert het kind niet angstig te zijn
6. Verdwijnen: spelen zonder toezicht, uit het zicht, afzonderen, verstoppen
Versterkt zelfstandigheid, verantwoordelijkheid en het ontdekken van de omgeving en er bekend mee worden
7. Spelen met Loose parts
Versterkt motorische vaardigheden en creativiteit
8. Rommelig spelen
Versterkt de weerstand en verantwoordelijkheid
9. Stoeispelen, Lichaamsspel,
Versterkt de fysieke fitheid, motorische vaardigheden en sociale vaardigheden

Voor de jongste kinderen zijn er nog twee categorieën aan toe toevoegen

1. Spelen met impact
Versterkt fysieke fitheid, motorische vaardigheden, ruimtelijke inzicht, inschatten diepte, snelheid en zelfvertrouwen
2. Plaatsvervangend risico, het kind kijkt naar een ander kind die een risico neemt.
Versterkt emotionele ontwikkeling (inleven) en leren wat consequenties zijn

3.4 Handvatten voor interventie

De volgende handvatten hanteert een PP'er bij een interventie bij risicovol spelen:

1. Maak continu een risico-voordeelafweging. Schat in of het positieve van de ervaring opweegt tegen de mogelijke negatieve ervaring van het niet lukken en zich bezeren. Bij gevaar, iets dat een kind zelf niet overziet (zoals een tak in een boom die op afbreken staat), wordt ingegrepen en staat de veiligheid voorop.
2. Hanteer de 30-tellenregel en gebruik deze tijd voor kort te observeren en te beoordelen of het nodig is om in te grijpen of dat het kind veilig kan doorgaan en leren van de situatie.
3. Probeer om niet uit gewoonte te handelen. Vermijd de neiging om bij een klein risico in te grijpen (de 'pas op, kijk uit-stand').
4. Beperk het kind alleen bij een onaanvaardbaar risico.

5. Spel respecteren: Als ingrijpen nodig is, gebeurt dit op een manier die het spel zo min mogelijk onderbreekt of beëindigt.
6. De reactie op genomen risico's moeten niet worden overdreven, anders neemt het kind waarschuwingen niet meer serieus. Leg de risico's rustig en rationeel uit en geef veiligere alternatieven als dat nodig is.
7. De PP'er kijkt niet alleen naar fysieke risico's, maar ook naar sociale risico's. Wordt een kind buitengesloten, opgejut of gepest waardoor het over zijn eigen grenzen gaat, dan grijpt de PP'er in en biedt passende begeleiding.

4. Medewerkers

4.1 Algemeen

De Vlinderboom heeft een team van gekwalificeerde en betrokken medewerkers. De pedagogische doelstelling van de Vlinderboom staat centraal in het werk met de kinderen. De liefdevolle relatie met ieder kind zorgt voor een veilige en vertrouwde opvang. Elk kind is uniek en vraagt dus om gezien te worden. Dit vereist pedagogische kennis en inzet om steeds te zoeken naar de juiste aanpak en eigen houding. Dit vragen we van pedagogische medewerkers.

4.2 Opleidingseisen

Alle Pedagogisch professionals zijn gekwalificeerd voor de kinderopvang. Dat betekent dat de opleiding Pedagogisch Werker (PW3) met uitstroom variant 'kinderopvang' de eerste voorkeur heeft, maar veel andere opleidingen in de agogische, culturele en onderwijs ook voldoen. Voor ons is ook belangrijk dat onze medewerkers bekend zijn met de antroposofische pedagogiek of hiermee affiniteit hebben. Onderdeel van ons werk is verdieping in de antroposofische pedagogiek. Als team zoeken we verdieping in studiebijeenkomsten die worden aangeboden in de Vlinderboom academie en individueel, zie het opleidingsplan in Personeel handboek.

Alle medewerkers zijn in bezit van een VOG en staan aangemeld bij het Personen Register en zijn gekoppeld aan de Vlinderboom en worden continu gescreend. Een VOG is een verklaring waaruit blijkt dat gedrag in het verleden geen bezwaar vormt voor het vervullen van een specifieke taak of functie in de samenleving.

Iedere medewerker met een vaste uren contract heeft een Kinder EHBO-certificaat (EHAK), we streven ernaar om jaarlijks de herhaling te doen.

Wij doen dit om kinderen en ouders zo veel mogelijk vaste gezichten in de opvang te geven.

4.3 Vaste gezichten en vaste dagencombinaties

Binnen de peutergroep streven we ernaar om kinderen zo veel mogelijk door hun vaste pedagogisch professionals te begeleiden, om zo hechting, vertrouwen en voorspelbaarheid te bieden. Er werken drie vaste collega's op de groep. Zij werken 2, 3, 4 of 5 dagen. Dit zijn de vaste dagencombinaties van de maan-donderdagdag groep of dins-vrijdag groep.

Bij ziekte valt een van de andere (peuter)collega's in. Door in te zetten op vertrouwde invalkrachten, goede overdracht, een herkenbaar dagritme en warme, liefdevolle interactie, zorgen we ervoor dat kinderen zich ook in situaties met wisselende gezichten veilig, gezien en gesteund voelen.

4.4 Inval

Bij ziekte proberen we zoveel mogelijk Pedagogisch professionals van het peuterteam, of gekwalificeerde BSO-collega's, in te zetten, dit zijn dan ook vertrouwde gezichten voor de kinderen. De collega's van het peuterteam en BSO-team kennen het dagritme en beleid van de Vlinderboom. Er staat altijd een bekend gezicht op de groep, we werken niet met twee invallers.

In geval van ziekte of andere omstandigheden waardoor de pedagogisch professional niet in staat is haar groep te draaien moet zij zo spoedig mogelijk de leidinggevende bellen zodat zij vervanging kunnen regelen en ook je collega bellen waarmee je zou werken.

4.5 Taken van de Pedagogisch professionals

De Pedagogisch professionals hebben als hoofdtaak het begeleiden en verzorgen van de groep kinderen op een wijze die overeenkomt met de uitgangspunten van de Vlinderboom.

De Pedagogisch professionals zorgen voor het tijdig openen en afsluiten van de groepsruimte. Ook zorgen zij voor het opruimen en schoonhouden en aankleden van de groepsruimten en het meubilair.

Iedereen heeft naast het werk op de groep een of meerder kleinere taken op de Vlinderboom. Deze verdelen we met zijn allen onderling en we spreken af wie ervoor verantwoordelijk wordt. Deze taken zijn:

- Jaarfeesten voorbereiden;
- Nieuwsbrief schrijven voor de ouders per jaarfeest;
- Organisatie thema- en ouderavonden 2x per jaar;
In het atelier de materialen bijhouden, bijvullen, knutselmateriaal verzamelen (denk ook aan natuurlijk knutselmateriaal t.b.v. sensopathisch atelier);
- Boekenkast beheren; lijst bijhouden t.b.v. boekenkast;
- Materialen, reparaties speelgoed, klein speelgoed maken;
- Jaartafel aankleding, thema aanbod in de ruimte klaarzetten, materialen verzamelen;
- Muziek: Liedjes verzamelen in een map, en voor het team, per thema nieuwe liedjes oefenen, activiteiten met muziekinstrumenten voorbereiden;
- Koken/ voeding; recepten verzamelen, wat is wanneer geschikt met de seizoenen/jaarfeesten om te koken met de kinderen? (2-4jr) Een ideeënboek aanleggen van recepten maar ook over ingrediënten, smaakbeleving en bereiding samen met de kinderen;
- Het voeren van kennismakingsgesprekken met nieuwe ouders;
- Het houden van oudergesprekken van de kinderen;
- Het maken van observaties en invullen kindvolgsysteem voor de ouders en kleuterjuffen.
- Groepsplan maken, reflectieformulieren invullen.

4.5.1 Handboek voor Personeel

De Pedagogisch professional s krijgen allemaal een Handboek Personeel Algemeen waarin zakelijke en organisatorische zaken staan vermeld zoals arbeidsvoorwaarden voor het functioneren bij de Vlinderboom. Daarnaast is er ook een locatie specifiek handboek met facilitaire gegevens over de locatie.

4.6 Werkbegeleiding

De leidinggevende is verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken met de collega's en is aanspreekpunt op de locatie voor ouders en de school. Zij werkt nieuwe medewerkers en stagiaires in, regelt het rooster en inval en de evaluatiegesprekken van medewerkers, maakt de nieuwsbrief voor ouders en coördineert de activiteiten- en vakantieplanningen en heeft contact met de school en de oudercommissie. Zij houdt toezicht op, beoordeelt en geeft feedback op de uitvoering van de werkzaamheden van de Pedagogisch professionals.

De personeelsmanager adviseert over interne bedrijfsvoering en ondersteunt de leidinggevende en draagt bij aan het personeelsbeleid.

De beleidsmedewerker/directielid werkt aan het pedagogisch en praktisch beleid en helpt mede om de antroposofische pedagogiek te implementeren.

4.6.1 Werkoverleg

Eens per maand wordt er groepsoverleg gevoerd met de leidinggevende en de Pedagogisch professionals. In het overleg worden de gang van zaken besproken op de groep, het pedagogisch handelen hierin vanuit de antroposofische visie, beleidszaken, jaarfeesten en onderlinge samenwerking, organisatorische zaken en het contact met de ouders.

4.7 Pedagogisch coach en de beleidsmedewerker

Coachen is een cultuur van reflectie en zelfreflectie verzorgen

Ieder kind is een unieke persoonlijkheid die zijn eigen unieke levensweg gaat en op die manier iets zinvol bijdraagt aan de wereld. Daarom is *het kind het uitgangspunt* van onze pedagogische ideeën en creëren wij een opvoedingscontext waarin de authentieke eigenheid van elk kind tot zijn recht mag komen.

Net zoals we aansluiten bij het unieke kind, sluiten we bij het pedagogisch coachen ook aan bij de individuele medewerker. De pedagogisch coach zorgt voor een veilige bedding voor de medewerker om zo het beste potentieel uit de medewerker te kunnen halen. Door bewustzijn op het handelen te leggen en niet op de persoon, wordt de authenticiteit van de Pedagogisch professional vergroot. Er wordt aangesloten op de individuele kwaliteiten, hiermee wordt de PP'er in haar kracht gezet, hiermee komt de PP'er in een stroom van ontwikkeling. Wij waarderen de PP'er, we luisteren naar ze, we bekrachtigen ze en kijken mee waar ze tegen aan lopen. We betrekken ze bij alle facetten van de opvang. Dit straalt door in de samenwerkingen. Collega's krijgen meer zicht op kwaliteiten van hun collega's. Mensen voelen dan echte zingeving in hun werk: Ik draag iets bij.

De pedagogisch coach fungeert als spil tussen het pedagogisch beleid en de uitvoering hiervan. De leidinggevende speelt hierbij ook een rol van toetsing van beleid naar praktijk. In werkoverleggen wordt regelmatig de praktijk geëvalueerd en opnieuw afspraken overgemaakt. De leidinggevende koppelt de evaluatie terug naar de beleidsmedewerker, die evt. het beleid bijstelt. De pedagogisch coach begeleidt, coacht en stimuleert het ontwikkelproces van de medewerkers op pedagogisch gebied.

Iedere PP'er is zelf verantwoordelijk voor haar ontwikkeling: de PP'er maakt haar persoonlijk ontwikkelplan, noteert en formuleert haar eigen leerdoelen, deze worden aan de coach gestuurd zodat die vooraf hiervan kennisneemt. Waar wil men nog meer in leren? De medewerker heeft het vermogen om te reflecteren op zichzelf.

De coach geeft ook terugkoppeling in de vorm van een verslag. Deze wordt ook gedeeld met de aan de leidinggevende, zodat die kennis mee wordt genomen in het verdere ontwikkelproces van de PP'er in de dagelijkse praktijk. Uit de coachgesprekken en evaluatiegesprekken wordt de scholingsbehoefte gehaald. De coach verzamelt alle leerdoelen van de individuele medewerkers en scholingsbehoefte in het jaarverslag en deelt die met de directie. Twee tot drie keer per jaar worden er dan scholingsworkshops aangeboden.

Welke mensen werken aan beleid en pedagogische coaching?

De coaching voor de (VE) peutergroepen Alkmaar/Oudorp/ Amsterdam/Zaandam/Haarlem en de BSO-groepen wordt verzorgd door de pedagogisch coach.

Er zijn twee beleidsmedewerkers die het beleid Vlinderboom breed vormen, de visie en missie uitdragen, de antroposofische pedagogiek borgen en de scholing aanbieden.

4.7.1 Observatie, coaching/training-on-the job & Video Interactie Begeleiding. (VIB)

Waar wordt naar gekeken bij observatie en coaching-on-the-job?

- Hoe spreekt de collega de kinderen aan?
- Hoe is haar houding naar kinderen ouders, collega's?
- Hoe zet een collega een nieuwe situatie in?
- Hoe zie je de antroposofische pedagogiek terug?

Daarna krijgt de collega een gesprek, daarin komt naar voren:

- De collega krijgt terug wat er is gezien
- Wat er goed gaat en kan uitgebreid worden en wat kan beter?
- We kiezen leerdoel (-en) en maken deze SMART
- Wat is de eerste stap en hoe ga je dat doen?

Coaching/training-on-the job wordt ingezet bij gerichte vragen van de PP'er, als basisondersteuning tijdens het werken op de groep en tijdens het implementatieproces van de VE-methodiek.

Daarnaast is het mogelijk om video interactie begeleiding in te zetten om samen met de PP'er naar haar handelen te kijken.

In het handboek voor Personeel staat het functieprofiel van pedagogisch coach.

4.7.2 Urenverdeling coaching

We hanteren de richtlijn van 10 coaching uren per FTE. Jaarlijks worden alle PP'ers twee keer geobserveerd en hebben ze twee keer een gesprek met de pedagogisch coach. Daarnaast bieden we ieder team 2-3 workshops en intervisie aan.

Jaarlijks wordt er per locatie 50 uur aan beleid ontwikkeling besteed door de beleidsmedewerker.

De VE-coach besteed minimaal 4 uur per week aan begeleiding en beleid rondom de VE-groep.

4.8 Stagiaires en BBL'ers

We bieden stageplaatsen aan Pedagogisch professionals in opleiding via BOL of leer- en werkplek via BBL. Deze BBL studenten komen meestal via de school voor Antroposofische Kinderopvang (SchoolVAK) uit Utrecht.

We willen graag toekomstige Pedagogisch professionals opleiden om het personeelsaanbod op peil te houden. In het een aparte **Stage/BBL-beleid** omschrijven we concreter wat er van de stagiaire/ BBL'er wordt verwacht en hoe de begeleiding is, dit document wordt bij aanvang stage overhandigd De stagiaire vervult een voorbeeldfunctie voor kinderen. Denk daarbij aan de huisregels voor kinderen. (Let ook op o.a. taalgebruik en gedrag). Er is de mogelijkheid dat aan de stagiaire gevraagd wordt een activiteit of buitenspel zelfstandig te begeleiden, dit is afhankelijk van de opleiding en de bekwaamheid van de stagiaire. De stagiair geeft ondersteuning aan de Pedagogisch professional.

De stagiaire helpt de Pedagogisch professionals bij praktische uitvoer van de klusjes (tafeldekken en afruimen na de maaltijd, schoonmaken, afwasmachine inruimen na elke fruit/brood maaltijd). Pedagogische ondersteuning betekent dat de stagiaire de begeleider(s) van de kinderen volgt in hun pedagogische begeleiding van de kinderen in de groep. De stagiaire is zich hierbij bewust van haar rol in de groep.

4.8.1 Begeleiding Stagiaires en BBL'ers

Stagiaires en BBL-medewerkers worden begeleid door de leidinggevende of ervaren PP'er van de locatie. Er worden voldoende evaluatiemomenten genomen. Tijdens deze momenten zal de stagiaire op een positief kritische wijze geëvalueerd worden en aanwijzingen krijgen om eventuele aandachtspunten te verbeteren. Naast de "officiële" evaluatiemomenten (meestal bepaald door de school) kunnen er evaluatiegesprekken worden gehouden tussen de stagiaire en de stagebegeleider. De frequentie hiervan worden bepaald door de stagiaire en de stagebegeleider, ongeveer 1x maand. Voor de eindevaluatie overlegt de stagebegeleider met het team van PP'ers om zo te komen tot een weloverwogen eindoordeel.

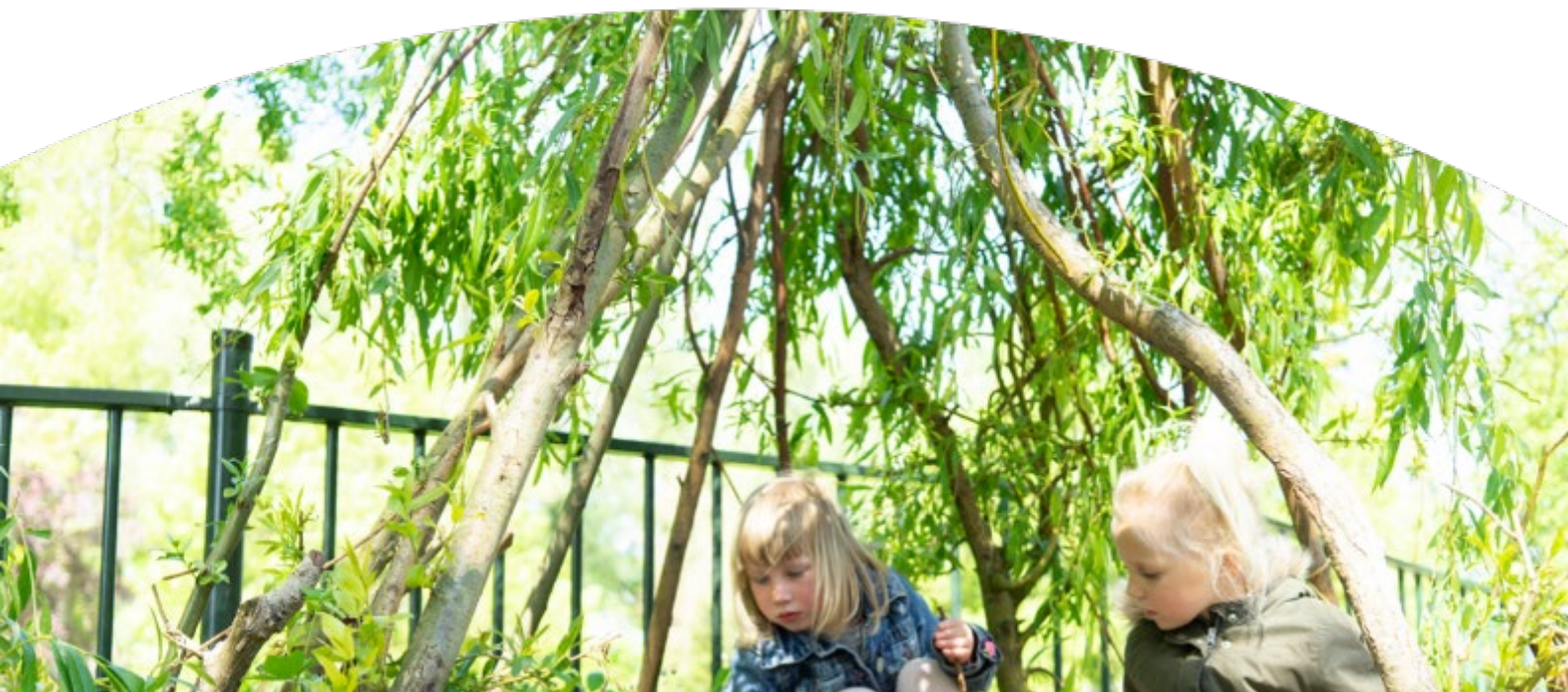
Voor BBL-medewerkers wordt een ontwikkelplan bijgehouden, met evaluaties en ontwikkeldoelen. De inzetbaarheid als PM wordt mogelijk in het verloop van de studie in afstemming met studietoördinator, leidinggevende en begeleider. Op de VE-groep kan de BBL'er of BOL-stagiaire (laatste stadium studie) niet bij calamiteit of ziekte formatief ingezet worden, pas na kwalificatie.

4.9 Opleidingsplan

Kinderopvang is een vak en bij vakmanschap hoort scholing en opleiding. De kinderopvang professionaliseert door de aandacht voor de ontwikkeling van beroepskrachten.

De opleiding voor Sociaal Pedagogisch Werker niveau 3 geldt als de gangbare startkwalificatie voor het werken in de kinderopvang. Dit is een driejarige opleiding. Ook andere opleidingen kunnen voldoen, enerzijds de opleidingen die voldeden voor het werken in de kinderopvang voordat de SPW3 opleiding bestond, anderzijds veelal hogere opleidingen uit de agogische richting, zoals de SPW4 opleiding sociaal cultureel werker, of HBO cultureel werk. Bij twijfel of een opleiding voldoet kan of dient een werkgever dit voor te leggen bij het FCB, kinderopvang-werkt.nl.

De Vlinderboom heeft een opleidingsplan dat is te vinden in het Handboek Personeel, hierin beschrijven wij hoe we de ontwikkeling van onze medewerkers door opleidingen bevorderden. Het opleidingsplan voldoet ook aan Artikel 9.1 van de Cao Kinderopvang.

5. Ouders

5.1 Betrokken ouders

Ouders zijn een belangrijk onderdeel van kwalitatieve kinderopvang. Een goede relatie tussen ouder en Pedagogisch professionals is van grote waarde voor het kind. Die voelt dan de samenhang en kan zich daar veilig in voelen.

De inzet en interesse van ouders is daarbij van belang. De Vlinderboom nodigt ouders uit om samen met de kinderen verschillende jaarfeesten mee te vieren.

5.2 Aanmelding- en plaatsingsprocedure

De Vlinderboom heeft ten aanzien van toelating en plaatsing van kinderen de volgende onderdelen beschreven:

5.2.1 Aanmelding

5.2.2 Regels ten aanzien toelating en plaatsing

5.3 Betaling

5.3.1 Tarieven

5.3.2 Betalingsvoorwaarden

5.2.1 Aanmelding

- Aanmeldingen geschieden via het inschrijfformulier op onze website waarop alle persoonlijke gegevens, gewenste opvang en opvangdagen ingevuld kunnen worden.
- Wij sturen daarop een aanmeldingsbevestiging.

5.2.2 Regels ten aanzien toelating en plaatsing

- Inschrijven is mogelijk zodra je kind geboren is. Advies: meld je kind ook gelijk bij school aan, er zijn mogelijk wachtlijsten.
- Aanmeldingen geschieden via het inschrijfformulier op onze website waarop alle persoonlijke gegevens, gewenste opvang en opvangdagen ingevuld kunnen worden.
- De aanmelding wordt door de Vlinderboom definitief gemaakt door het digitaal opsturen van een contract.
- Aanmeldingen worden op volgorde van datum van inschrijving behandeld.
- Voorrangscriteria zijn:
 - Kinderen met VE-indicatie
 - Kinderen van personeel en schoolpersoneel,
 - Kinderen van wie een oudere broer/zus al bij de Vlinderboom geplaatst is,
 - Kinderen die komen van een andere instellingen met een antroposofische inslag.
- Plaatsing is mogelijk bij de peutergroep van minimaal 2,5 tot 4 jaar
- Peutergroep: plaatsing geschiedt voor een aantal ochtenden per week en kan om op te starten ook op woensdag voor 1 ochtend zijn, daarna minimaal 2 ochtenden.
- Voor de vierde verjaardag wordt overleg gevoerd met de ouders over het moment om naar de kleuterklas en BSO te gaan. Na de vierde verjaardag van een kind wordt in principe de plaatsing beëindigd op de peutergroep.

- Na de peutergroep wordt er de mogelijkheid geboden om door te stromen naar de BSO als er plek is. Wij adviseren om direct al in te schrijven voor de BSO bij plaatsing op de peutergroep.
- Plaatsing kan op iedere dag van de maand gebeuren.
- Een aanbod kan één keer geweigerd worden, na een tweede weigering komt het kind onderaan de wachtlijst te staan.
- Plaatsing van kinderen met een medische en/of sociale indicatie geschiedt alleen na overleg met de Pedagogisch professionals en de leidinggevende.
- Plaatsing is pas definitief wanneer het plaatsingscontract, volledig ondertekend, binnen 5 werkdagen na datum van bevestiging door de Vlinderboom is ontvangen. Wanneer het ondertekende plaatsingscontract niet binnen deze termijn door de Vlinderboom is ontvangen komt de aanvraag te vervallen.
- Zodra we een kind kunnen plaatsen wordt in overleg met de ouders een digitaal plaatsingscontract toegestuurd. Wanneer de Vlinderboom het contract volledig ondertekend retour ontvangen heeft, is de plaatsing definitief.
- Vanaf het moment van ondertekening van het plaatsingscontract tot de ingangsdatum van de opvangovereenkomst, hebben de ouders de mogelijkheid de overeenkomst te annuleren. Hiervoor zijn annuleringskosten verschuldigd en bedraagt de verschuldigde betaling van één maand.
- Vanaf het moment van ondertekening van het plaatsingscontract tot één maand vóór de ingangsdatum van de opvangovereenkomst, hebben de ouders de mogelijkheid de overeenkomst kosteloos te annuleren. Hierna zijn annuleringskosten verschuldigd gelijk aan het bedrag van één maand opvang.
- De administratie geeft de plaatsingsgegevens door aan de Pedagogisch professionals van de groep waar het kind geplaatst wordt.
- De ouders worden uitgenodigd voor een kennismakingsgesprek door de Pedagogisch professional.
- Ouders dienen voor de kennismaking het online vragenformulier in te vullen.

5.3 Betaling

Plaatsing kan op iedere dag van de maand gebeuren, facturatie gaat echter in per eerste dag van de maand (plaatsing in de eerste helft van de maand) of de vijftiende van de maand (bij plaatsing in de tweede helft van de maand).

5.3.1 Tarieven

- Voor actuele tarieven verwijzen wij naar de website: www.devlinderboom-opschool.nl/home/oudorp/peuters/#tarieven
- Ouders met een dubbel gezinsinkomen krijgen via de toeslagen van de Rijksoverheid een gedeelte van de kosten naar rato van het inkomen vergoed
- Ouders met een enkel gezinsinkomen krijgen via een subsidieregeling van de gemeente de kosten naar rato van het inkomen vergoed.

5.3.2 Betalingsvoorwaarden

Per maand worden de facturen verstuurd. Betalingen geschieden uitsluitend via automatische incasso. Facturen worden automatisch geïncasseerd in de eerste week van de af te nemen maand. Indien

noodzakelijk geven we de vordering uit handen aan een daartoe bevoegde instantie. De kosten hiervan zijn voor rekening van de ouders en ook vervalt het recht op een plaats bij de Vlinderboom. Hiervan worden de ouders schriftelijk op de hoogte gesteld.

Facturen worden gestuurd op de 10e van de maand gestuurd en de tussen de 23e en 26e van de maand geïnd.

5.4 Wijzigingen en opzeggen

Wanneer er een wijziging in de persoonsgegevens of de opvangdagen nodig is, kunt u dit aan de administratie doorgeven of per mail. Wanneer de opvang geheel of gedeeltelijk opgezegd wenst te worden moet dit schriftelijk aan de administratie doorgegeven worden. De Vlinderboom hanteert een opzegtermijn van een maand. Als een kind 4 jaar is wordt het contract automatisch stopgezet. Een opvangplaats kan elke dag van de maand geannuleerd worden, de opzegtermijn gaat echter in per eerste dag van de maand of de vijftiende van de maand daaropvolgend.

5.4.1 Ruilen van dagen peutergroep

De peutergroepen van de Vlinderboom zijn vanuit pedagogische overwegingen, in principe geen flexibele opvang. De kinderen bewegen zich in een hechte groep en te veel wisselingen van andere kinderen draagt niet bij aan een veilige en stabiele sfeer voor de peuters.

Om ouders toch een handreiking te doen bieden we de mogelijkheid om incidenteel (max 2 x per jaar) een dag te ruilen, mits er plaats is op de groep. Dat kan alleen binnen twee weken. De Pp'ers besluiten of het mogelijk is om te ruilen. Er kunnen soms extra dagen worden afgenomen bij de peutergroep, als er ruimte is.

Als de peutergroep gesloten is op feestdagen of in vakanties is het echter niet mogelijk zo'n gemiste dag in te halen door te ruilen. Ook bij ziekte van je kind is het niet mogelijk die dag in te halen door te ruilen.

5.5 Oudercommissie

Een aantal ouders vormen een oudercommissie (OC) waarin zij vrijwillig vertegenwoordigd zijn. De oudercommissie adviseert over de belangen van de kinderen en hun ouders. Deze overlegt minstens twee keer per jaar met het bestuur van de Vlinderboom over alle aangelegenheden van de locatie. Deze OC wordt gevormd met een geleding van de Peutergroep en BSO samen. Ouders kunnen zich met hun vragen altijd rechtstreeks wenden tot de leden van de commissie. Op de locaties is een ordner in te zien met verslagen van de oudercommissie vergaderingen.

Vanwege privacy staan hun mailadressen niet hier of op de website. Heb je een vraag, wil je contact met hen? Vraag aan de leidinggevende hun contact gegevens op.

Zij zullen de vragen en opmerkingen aan de orde stellen in het overleg met de Vlinderboom. In het lokaal ligt een ordner van de oudercommissie met reglement en klachtenregeling ter inzage.

De oudercommissie is aangemeld bij de Klachtenkamer Kinderopvang. Het klachtenreglement voor de oudercommissie is in te zien op www.klachtenkamer.nl.

5.5.1 Ouderinformatie en ouderadvies bij de Vlinderboom.

De Vlinderboom streeft ernaar om een Oudercommissie te hebben van 2 leden per opvangvorm. Als dit niet -of tijdelijk niet- lukt, dan worden alle ouders betrokken bij het beleid van de Vlinderboom. Per 1 jan 23 mogen we ook een gecombineerde OC vormen met 1 ouder per opvangvorm. Dus 1 BSO-ouder en 1 peuterouder.

5.5.2 Ouderadvies bij het ontbreken van een Oudercommissie

Ouders hebben een wettelijk adviesrecht op de volgende onderwerpen:

- De kwaliteit van de opvang (m.b.t. de kwaliteit van het personeel, de groepsbezetting en het pedagogisch beleid)
- Het algemeen beleid op het gebied van voeding en opvoeding
- Veiligheid en gezondheid
- Openingstijden
- Spel- en ontwikkelingsactiviteiten
- Regelingen over de behandeling van klachten
- Wijzigingen van de prijs van kinderopvang

Ouders worden actief geraadpleegd op de ouderavonden die georganiseerd worden. Tenminste 1 keer per jaar wordt er specifiek een ouderavond georganiseerd waar ouders hun advies kunnen geven over het algemene beleid van de Vlinderboom. Deze vindt plaats eind september na Prinsjesdag, zodat het onderwerp prijswijziging op een gedegen manier op de agenda kan komen.

Vooraf aan deze ouderavonden krijgen de ouders de onderwerpen waarover wij hun mening willen horen. Ouders zijn vrij om daar zelf onderwerpen aan toe te voegen. Tijdens de ouderavond voeren we de discussie en na afweging van alle argumenten passen we al dan niet het beleid aan. Hiervan geven we een terugkoppeling per nieuwsbrief aan alle ouders.

5.5.3 Informatie naar de ouders

De informatie over de opvang ligt op iedere groep in de vorm van een map met pedagogisch beleidsplan, klachten-geschillenregeling, Veiligheid en gezondheidsplan en reglement oudercommissie. Daarnaast worden de ouders actief geïnformeerd over de veranderingen als die zich voordoen met de nieuwsbrief van de Vlinderboom. Dit geldt voor alle onderwerpen.

Op de website van de Vlinderboom is alle relevante informatie te vinden voor ouders, als ook een aparte informatiefolder die een verkorte uitgave van het pedagogisch beleidsplan is. Daarnaast is de klachten-geschillenregeling te downloaden.

5.5.4 Oudervragen en inspraak door het jaar heen

Ouders die vragen of opmerkingen hebben, kunnen zich richten tot de Pedagogisch professionals, de groepsleiding of direct tot de directie. Dit kan telefonisch of per email. De Vlinderboom weegt de vraag af tegen de mogelijkheden en koppelt dit terug aan de ouder.

Informatie naar de ouders wordt niet alleen mondeling, maar ook schriftelijk en per mail doorgegeven. Dit kan gaan over hoe we een jaarfeest in de groep gaan vieren en welke activiteiten er plaats zullen vinden. Vaak plaatsen we hier wat liedjes en versjes bij die we tijdens die periode in de groep zingen. Ook worden de ouders periodiek met een nieuwsbrief geïnformeerd over ontwikkelingen van de Vlinderboom, het aanstaande jaarfeest met liedjes en tips en agendapunten van de peutergroep en BSO.

5.6 Praktische informatie voor ouders

5.6.1 Kleding

Het zou fijn zijn als u er bij de kledingkeus van je kind rekening mee houdt dat erin gespeeld kan en mag worden. Dus stevige kleren die tegen een stootje kunnen. Er wordt veel buiten gespeeld, dus geef kleding mee die tegen een stootje kan en is berekend op het weer van de dag. Wil je de naam van je kind in de jas en schoenen/laarzen zetten? Dit voorkomt verwarring.

Wij verzoeken je geen sieraden aan te doen bij je kind, dit zou kapot of kwijt kunnen raken. Voor het zoekraken of beschadigen van meegenomen spullen is de Vlinderboom niet aansprakelijk.

5.6.2 Roken en mobiele telefoons

Zowel binnen de school als op het schoolplein op het wordt niet gerookt. Het gebruik van mobiele telefoons op de school wordt als storend ervaren, graag buiten de deur van de school en het plein bellen.

5.7 Zakelijke informatie

5.7.1 Veiligheid

Er vindt jaarlijks een Risico-Inventarisatie plaats, hierop wordt gecontroleerd door de GGD. Veiligheid binnen de Vlinderboom kent vele facetten. Ouders moeten erop kunnen vertrouwen dat hun peuter niets kan overkomen en dat als er iets gebeurt, er snel professionele hulp is. Het gebouw moet een gezonde, schone en veilige plek zijn.

5.7.2 Veiligheidsrichtlijnen ruimte

De ruimte die de Vlinderboom gebruikt is eigendom van de Stichting Ithaka. De ruimte is goedgekeurd door brandweer en GGD. Het huidige meubilair en de verdere inrichting voldoet aan de kwaliteitseisen kinderopvang. Het meubilair is afgestemd op de kinderen.

5.7.3 Preventie

Tweemaal per jaar oefenen de Pedagogisch professionals met de peuters een ontruiming. Daarnaast nemen de Pedagogisch professionals preventieve maatregelen om ongevallen en rampen te voorkomen, er zijn voldoende brandblusmiddelen en goede nooduitgangen, er hangt een vergiftigingswijzer, ligt een presentielijst binnen handbereik en alle schoonmaakmiddelen staan buiten het bereik van de kinderen. Er zijn geen gevaarlijke stoffen aanwezig.

De Pedagogisch professionals hebben allen een EHBO-diploma. Wat betreft BHV kan de peutergroep gebruik maken van het gediplomeerd personeel van de scholen. Alle afspraken en regels dienaangaande gelden zowel voor de school als voor de peutergroep.

5.7.4 Geschillen, klachten en wensen

Individuele geschillen en wensen worden bij voorkeur in eerste instantie met de Pedagogisch professionals besproken. Wanneer dit niet tot een oplossing leidt kan er contact met de leidinggevende van de Vlinderboom opgenomen worden.

Wanneer ook dit contact niet tot een bevredigende oplossing mocht leiden kan je je wenden tot de geschillencommissie; het Klachtenloket Kinderopvang kan gebeld worden.

Wanneer dit niet leidt tot een oplossing, kan de ouder een klacht indienen bij de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen.

Deze mogelijkheden en procedure die gevolgd kan worden staat in het klachtenreglement dat is te vinden op onze website onder het kopje Ouders. Geschillen kunnen zowel door de ouder

/oudercommissie als door de ondernemer aanhangig worden gemaakt bij de geschillencommissie (www.degeschillencommissie.nl).

5.7.5 Verzekering

Ouders moeten voor hun kinderen een ziektekostenverzekering en een wettelijke aansprakelijkheidsverzekering afgesloten hebben. De Vlinderboom heeft eveneens een wettelijke aansprakelijkheidsverzekering en ongevallenverzekering afgesloten. De Vlinderboom neemt geen verantwoordelijkheid voor het kwijtraken van meegebrachte sieraden, kleding en/of speelgoed.

5.7.6 Informatieverstrekking

Informatie die aan derden wordt verstrekt;

Er is een duidelijke afspraak dat er uitsluitend met toestemming van ouders gegevens van kinderen en ouders verstrekt worden aan derden. Als een huisarts, consultatiebureau, Riagg etc. informatie vragen zal dit uitsluitend na overleg met de ouders gebeuren. De informatie wordt door ons opgesteld en in een open enveloppe aan de ouders gegeven. Het is dan de taak van de ouders om de informatie bij de betreffende persoon of instantie af te geven.

In het kennismakingsformulier kan de ouder toestemming geven of de Vlinderboom direct met de school informatie mag delen over hun kind.

5.7.7 Aansprakelijkheid

Noch het bestuur noch de Pedagogisch professionals zijn aansprakelijk voor het wegraken en/of beschadigen van kleding, speelgoed en dergelijke dat het kind bij zich heeft.

6. Organisatie

6.1 Rechtsvorm

De Vlinderboom is een besloten vennootschap opgericht in april 2014 onder de naam:

De Vlinderboom op school B.V.
KvK nr. 60489723

6.2 organisatiestructuur

Het bestuur wordt gevormd door:

Ernst Wateler	algemeen directeur (operationele aansturing, zakelijk)
Marika Groenewegen	algemeen directeur (pedagogiek, beleid, kwaliteit en scholing)

De Vlinderboom organiseert peutergroepen en BSO op de vrije scholen op de volgende locaties: Haarlem-Zuid, Oudorp, Alkmaar-Noord, Zaandam en Amsterdam-West. Deze worden geleid door:

Anja van den Dop	Leidinggevende Haarlem
Ellen Bakker	Leidinggevende Alkmaar-Oudorp
Kim de Vrieze	Leidinggevende Zaandam
Naomi Angenent	Leidinggevende Amsterdam

Op kantoor werken:

Jana van den Hooff	Personeel en organisatie
Marieke Apswoude	Coördinator personeelszaken
Kyra Müller	Personeelsadministratie
Eva Oenes	Planning, plaatsing en administratie
Wouter Kaper	Boekhouding
Monique Rijnen	Beleidsmedewerker en VE/pedagogisch coach

6.3 Locatie

De peutergroepen zijn gehuisvest in de Vlinderboomruimtes van de volgende Vrije scholen:

Rudolf Steinerschool Haarlem (locatie Duitslandlaan)

Rudolf Steinerschool Alkmaar

Vrije school de Sterrenzanger

Vrije school Zaanstreek

Vrije school Amsterdam-West

6.4 Kwaliteitseisen en gebruiksvergunning

De Vlinderboom is lid van de Brancheorganisatie Kinderopvang en volgt de door deze organisatie opgestelde algemene voorwaarden en landelijke kwaliteitseisen, vastgelegd in het “convenant kwaliteit kinderopvang”. In dit convenant zijn bepalingen opgenomen op het gebied van o.a. huisvesting, opleiding personeel, verhouding tussen de pedagogische medewerkers en het aantal kinderen, speelgoed, hygiëne en veiligheid. De Vlinderboom heeft door de verschillende gemeentes

afgegeven formulier van registratie waarmee wij voldoen aan de eisen op het gebied van bouwbesluit en brandveiligheid.

6.5 Bereikbaarheid Vlinderboom

6.1 Adres, mail, telefoonnummers en registratienummer

De Vlinderboom op school BV

Waarderweg 19

2031 BN Haarlem

E-mail: info@devlinderboom-opschool.nl

Website: www.devlinderboom-opschool.nl

Bestuur: Ernst Wateler
Marika Groenewegen

Administratie en planning:

Eva Oenes

E-mail: administratie@devlinderboom-opschool.nl

Telefoon: 06 36 49 31 22

(Aanwezig 09.00 – 14.00 uur ma-di-wo-do)

Registratienummer Kamer van Koophandel: 60489723

Bijlagen:

Bijlage 1 Literatuurlijst

Onderstaande boeken gebruiken dienen als inspiratiebron voor het pedagogisch beleid.

B. Lievegoed:	Ontwikkelingsfasen van het kleine kind.
R. Steiner:	De opvoeding van het kind in het licht van de antroposofie.
Hanne Looij	Caleidoscoop van een levende pedagogie (jonge kind)
Edmond Scoorel	<i>De eerste</i> zeven jaar
Henning Köhler	Over angstige, onrustige en verdrietige kinderen
Lois Eijgenraam	Leerrijpheid, Christoffor
Lois Eijgenraam	De vrije kleuterklas
Lois Eijgenraam	Je kind beter begrijpen
Lois Eijgenraam	Gezonde hechting
Lois Eigenraam	Een kind wil de was doen
Lois Eijgenraam	Liefdevolle begrenzing
Lois Eijgenraam	Spel, spelen, speelgoed
Evelien van Dort	Beweging
Lois Eigenraam	Antroposofische Kinderopvang
C. Kutik	Ontspannen opvoeden in 12 stappen
Paulien Bom, Machteld Huber	Groeiwijzer van nul tot één jaar Groeiwijzer van één tot vier jaar
Michaela Glöckler:	Ouders en hun kinderen Kinderspreekuur
Joan Salter	Op weg naar de aarde – Verwachting – Geboorte -Eerste levensjaren
Cornelis Boogerd	Nabootsing - Het toverwoord voor de opvoeding in de eerste zeven jaar ABC Opvoedwijzer 1 Gewoontevorming, ABC Opvoedwijzer 4
John Thomson e.a:	Gewoon kind zijn
Nicola Fels e.a	Samen met je kind op weg Zwangerschap en eerste levensjaren
F. Jaffke:	Speelgoed zelf maken
K. J. Payne	Eenvoudig opvoeden, 2014, Christoffor

Liedjes

B. Gradenwitz:	De gouden poort (liedjes).
Hennie De Gans:	Spelend leren, Heel het jaar feest, Nog een keer, s 'Morgens vroeg
R. Theissen-Pouderoyen:	Door het rozenpoortje (liedjes).
Dorien Versluis:	Zingend door het jaar (gekopieerde bundeltjes) Zingend met de kleintjes

Jaarfeesten

Juul van der Stok	Schipper mag ik overvaren, uitg. Nearchus (heel uitgebreid Jaarfeestenboek)
Kutik/Ott-Heidman	Leven met het jaar
Fred Tak	Jaarfeesten
E. Anschütz:	Omgaan met de jaarfeesten.
Lisa Wade en Daan Rot	Het hele jaar feesten

Links:

Heel veel info is te vinden op de sites van Eveline Clignett:

www.everydaymommie.com

<https://everydaymommyday.com/temperament-en-planetentypen-persoonlijkheidstypen-vanuit-de-antroposofie>

www.waldorfinspiration.com

www.vrijescholen.nl kijk bij het Vrije school kompas

Een voorbeeld is de leeftijdsfasen vanuit de visie, kijk op:

<https://www.vrijescholen.nl/2-leeftijdsfasen>

Voor liederen te leren, muziek kan je luisteren

www.vrijeschoollieder.nl

[Inspiratievoorouders.wordpress.com/tag/vrijeschoolouders/](http://inspiratievoorouders.wordpress.com/tag/vrijeschoolouders/)

<https://www.antroposofiekind.nl/index.php>

De opleiding voor antroposofische kinderopvang

www.school-vak.nl

Jaarfeesten:

<https://everydaymommyday.com/allejaarfeesten>

<https://shows.acast.com/naar-de-kindjes/episodes/jaarfeesten-als-ritme-door-het-jaar>

Bijlage 2 Antroposofisch pedagogische wet

Om vanuit de antroposofische menskunde te werken is het belangrijk te weten dat er vier “wezensaspecten” van de mens worden onderscheiden.

Deze worden ook wel benoemd als “lichamen” en zij komen na elkaar in ritmen van zeven jaar in verschijning.

- Het fysieke lichaam, dat wat als “stoffelijk overschot” achterblijft als de mens sterft.
- Het etherlichaam, het levenskrachtenorganisme dat de levensprocessen onderhoudt.
- Het astraallichaam, de menselijke ziel die tot bewustzijn en innerlijke uitwisseling komt met de omgeving.
- Het Ik, dat de andere drie wezensdelen stuurt. De regisseur.

Deze pedagogische wet heeft als wetmatigheid dat het hogere wezensdeel (lichaam) inwerkt op het lagere wezensdeel. Met andere woorden, het Etherlichaam werkt in op het Fysieke (0-7 jaar), het Astraallichaam werkt in op het Ether (7-14 jaar), en het Ik werkt in op het Astraallichaam (14-21 jaar). Dit vraagt als opvoeder bewustwording van de inzet van het betreffende ‘lichaam’. Dit betekent voor de PP'ers, die werken met het jonge kind, de inzet van ons Etherlichaam.

Het kind is vanaf het prille begin een zelfstandig wezen met een onmiskenbaar unieke individualiteit. De ontplooiing van deze individualiteit hangt naast de intrinsieke/innerlijke wil van het kind ook nauw samen met de omgevingsinvloeden gedurende de kindertijd, en kan zich door een sterk ontwikkelingsgerichte context volledig ontlukken.

In onze pedagogische benadering zijn de eerste drie ontwikkelingsfasen van elk ongeveer zeven jaar essentiële uitgangspunten, die gedurende de tijd vanaf de geboorte tot de volwassenheid van elk kind doorlopen worden. Lichaam, ziel en geest ontwikkelen zich in onderlinge afhankelijkheid, maar zij vragen toch ieder een eigen rijpingstijd. Ieder mens doorloopt de verschillende ontwikkelingsfasen op zijn eigen wijze en in elke fase liggen mogelijkheden voor optimale ontplooiing van verschillende menselijke eigenschappen en krachten. Omdat iedere ontwikkelingsfase haar eigen kwaliteit en doelstelling heeft, vraagt zij ook om een specifieke benaderingswijze en aanbod van ontwikkelingsstof.

Bijlage 3 Zintuigontwikkeling

De zintuigen brengen ons in contact met de wereld om ons heen en met onszelf. Bij het jonge kind komen alle indrukken ongefilterd binnen omdat het nog niet geleerd heeft de verschillende indrukken af te wegen en waardevolle van de niet waardevolle te onderscheiden. Het vindt alles prachtig. Bij het buitenspelen raapt het een steentje op en koestert het in zijn hand als een schat. "Ik heb een glinstertje gevonden!"

Het jonge kind is daarmee nog één en al zintuig. Door de inrichting, kleurgebruik in de ruimte, voeding, keuze van materialen en de hoeveelheid speelgoed af te stemmen, proberen wij de onbevangenheid van het jonge kind te behouden en te behoeden en bewaken daarmee de kwaliteit van de zintuiglijke indrukken.

Bij de ontwikkeling van het jonge kind staan de volgende zintuigen centraal: tastzin, bewegingszin, evenwichtszin en levenszin. In de antroposofische pedagogiek zijn deze zintuigen de vier belangrijkste aandachtsgebieden bij het jonge kind. De kinderen ervaren door deze zintuigen een fundamentele relatie tussen hun lichaam en hun omgeving. De lichaamsgebonden zintuiglijke indrukken leggen de basis voor psychische en geestelijke vermogens op latere leeftijd. Zo vormt bijvoorbeeld het vinden van evenwicht in lichamelijke zin het referentiekader om ook innerlijk evenwicht te kunnen beleven.

Met de **tastzin** ontdekt het kind zijn omgeving en zijn lichaam. Via aanraken, betasten en grijpen komt het kind tot begrijpen. Niet voor niets zetelt het linguïstisch vermogen in hetzelfde gebied in de hersenen alwaar eerder ook de motorisch ervaringen zijn opgedaan. Het kind ervaart met een tastervaring een bepaalde weerstand waardoor het zichzelf en zijn omgeving ervaart, en de grens daartussen. Een goede ontwikkeling van de tastzin kan op latere leeftijd bijdragen aan vertrouwen in de wereld, een belangrijk fundament voor het verdere leven. Bij de lichamelijke verzorging, het gedragen worden en op schoot zitten wordt met dit zintuig rekening gehouden. Ook spelmaterialen worden bewust gekozen. Ze zijn van hoge kwaliteit en natuurlijk van aard zoals hout, wol, katoen, linnen, zijde en fluweel. En er worden onder andere water, zand, eikels, kastanjes en schelpen aangeboden.

Met de **levenszin** ervaart een kind of het zich goed voelt of niet, of het honger of dorst heeft, of het moe of uitgerust is, of het zich ziek of behaaglijk voelt of pijn heeft. Het vermogen om harmonie en disharmonie binnen het lichaam waar te nemen, kan ook helpen om een goede basis te ontwikkelen om gezonde of zieke situaties buiten het eigen lichaam, in sociale situaties te kunnen onderscheiden. Belangrijk voor de ontwikkeling van de levenszin is een goede lichamelijke verzorging, gezonde voeding, een regelmatig (slaap)ritme in de dag en alles wat ertoe bijdraagt dat het kind zich behaaglijk voelt.

De **bewegingszin** stelt ons in staat om van binnenuit onze eigen bewegingen waar te nemen door de spanningsverschillen in onze spieren. Het kind ervaart hoe het zich in de ruimte beweegt, dat het loopt, kruipt, springt etc. Voor de ontwikkeling van de bewegingszin zijn zowel de grove als de fijne motoriek van belang, afgewisseld met momenten van rust. Ook ritmische bewegingen bij liedjes of kringspelen werken bevorderend. Met een goed ontwikkelde bewegingszin kan een kind makkelijker innerlijk en uiterlijk meebewegen met de ander, gevoel voor vrije beweging & richting ontwikkelen en gevoel ontwikkelen voor non- verbale communicatie.

Als het kind de zwaartekracht leert overwinnen wordt de **evenwichtszin** ontwikkeld. Het leert zich op te richten en te lopen. Vervolgens ontwikkelt het zijn vermogen tot ruimtelijke oriëntatie. De drie fundamentele ruimte-richtingen boven, onder, links, rechts, achter en voor worden geoefend en veroverd. Bijvoorbeeld door te klimmen, springen, balanceren op een balk, hinkelen, torens van blokken te bouwen en bouwwerken te maken van kisten en planken. Een goed evenwicht in lichamelijke zin geeft een rustpunt van waaruit je alles kunt overzien en legt de basis voor innerlijk evenwicht, innerlijke rust en voor gevoel van evenwicht in overdrachtelijke zin.

